

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

**Οργάνωση και Λειτουργία Συνεταιριστικών Οργανώσεων.
Μελέτη Περίπτωσης για την Ένωση Δασικών και Γεωργικών
Συνεταιρισμών Αρναίας Χαλκιδικής.**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ ΣΤΟΥΓΙΑΝΝΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: : ΚΟΥΤΣΟΥ ΣΤΑΥΡΙΑΝΗ

Θεσσαλονίκη, Σεπτέμβριος 2013

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια μελέτη περίπτωσης της οργάνωσης και λειτουργίας της «Ένωσης Δασικών και Γεωργικών Συνεταιρισμών Αρναίας» Χαλκιδικής. Σκοπός της μελέτης αυτής είναι η παρουσίαση του έργου της Ένωσης, η καταγραφή των δραστηριοτήτων της, καθώς και η ανάλυση και αξιολόγηση των οικονομικών της δεδομένων για τα δέκα τελευταία έτη (2000 - 2010) βάση των ισολογισμών της.

Για την εκπόνηση της εργασίας χρησιμοποιήθηκε ένα εύρος ελληνικής βιβλιογραφίας αναφορικά με τη δράση των αγροτικών συνεταιρισμών στην Ελλάδα, από την πρώτη εμφάνισή τους μέχρι και σήμερα. Ένα πλήθος πληροφοριών προήλθε από τη συνέντευξη με τον πρόεδρο της Ένωσης. Επίσης, το καταστατικό και οι ισολογισμοί της δεκαετίας αποτέλεσαν το υπόβαθρο για την οικονομική ανάλυση και αξιολόγηση της Ένωσης.

Τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τη παρούσα μελέτη δείχνουν ότι η Ένωση φαίνεται να παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα που επιδεινώνονται στη πορεία των ετών, θίγοντας τη βιωσιμότητά της. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο χαμηλός δείκτης κερδοφορίας που σε αρκετές χρονιές είναι αρνητικός. Προτάσεις βελτίωσης αποτελούν η εκπαίδευση των βασικών στελεχών του οργανισμού, η διαφοροποίηση των προϊόντων της καθώς και η σωστή προώθηση και προβολή τους.

Λέξεις Κλειδιά: Γεωργικός Συνεταιρισμός, Νομός Χαλκιδικής, Οικονομικές Καταστάσεις

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
Κεφάλαιο 1: Συλλογικές δράσεις στην ύπαιθρο	8
1.1. Οι έννοιες του «συνεργατισμού» και του «συνεταιρισμού»	8
1.2. Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί ως μορφές συλλογικής δράσης	9
1.3. Συνεταιριστικές αρχές.....	10
1.4. Συνεταιριστική πολιτική του κράτους	12
1.5. Το νομικό καθεστώς στην Ελλάδα.....	14
1.6. Ιστορική εξέλιξη	16
1.7. Ο ρόλος και τα προβλήματα των Αγροτικών Συνεταιρισμών στην Ελλάδα	19
Κεφάλαιο 2: Ο Νομός Χαλκιδικής.....	22
2.1. Σύντομη Ιστορική Αναδρομή	22
2.2. Πόροι.....	23
2.3. Τομείς Παραγωγής Χαλκιδικής	24
2.4. Αποτύπωση επενδυτικών δυνατοτήτων του νομού	32
2.5. Προτάσεις.....	34
Κεφάλαιο 3: Η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Αρναίας/Χαλκιδικής.....	35
3.1. Έτος Ίδρυσης - Σκοπός - Μέλη Ένωσης.....	35
3.2 Συνεταιριστικό κεφάλαιο – Δραστηριότητες – Επενδύσεις Ένωσης	37
3.3 Κυριότερες αδυναμίες της Ένωσης	39
3.4. Εκτιμώμενα δυνατά σημεία της ενωσησ	40
Κεφάλαιο 4: Οργάνωση και Λειτουργία της Ένωσης.....	41
4.1. Δραστηριότητα της Ένωσης	41
4.2. Τμήματα και Εργαζόμενοι Ένωσης	46
4.3. Όργανα Ένωσης	46
Κεφάλαιο 5: Οικονομικά στοιχεία της Ένωσης βάση των ισολογισμών των 10 τελευταίων ετών (2000-2010).....	48

5.1. Χρηματοδοτική ανάλυση συνεταιρισμών	48
5.2. Χρηματοδοτικοί Λόγοι.....	49
5.3. Οικονομική διαχείριση της Ένωσης	50
5.4. Οικονομικοί δείκτες της Ένωσης	51
5.5. Παρουσίαση αριθμοδεικτών Ένωσης με γραφήματα.....	52
5.6. Ανάλυση Αριθμοδεικτών - Συμπεράσματα	58
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	64
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	66

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μέσα στο κυκλώνα της οικονομικής κρίσης, η Ελλάδα προσπαθεί να αναπτύξει και να βελτιώσει του τομείς της παραγωγικής της δραστηριότητας με στόχο τη βιωσιμότητά της στην παγκόσμια οικονομία. Ο αγροτικός τομέας ενώ αποτελεί σημαντικό κομμάτι της ελληνικής οικονομίας, τα τελευταία χρόνια έχει παραμεληθεί ιδιαίτερα. Στα πλαίσια λοιπόν επανεκκίνησης της αγροτικής οικονομίας, οι αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις μπορούν να συμβάλλουν στη βιωσιμότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Άλλωστε, οι συνεταιρισμοί γενικότερα μπορούν να αποτελέσουν όχι μόνο μέσο για την αύξηση της οικονομικής δύναμης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες αποτελούν τον κορμό της ελληνικής οικονομίας, αλλά και όχημα για τις επιχειρήσεις που επιθυμούν να καινοτομήσουν αναλαμβάνοντας από κοινού τους επιχειρηματικούς κινδύνους. Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί μπορούν να αποτελέσουν κινητήρια δύναμη για τοπική ανάπτυξη και κοινωνική συνοχή μέσα από την συνεργασία και την αλληλεγγύη, η οποία θα επιφέρει με τη σειρά της και ανάπτυξη σε εθνικό επίπεδο.

Η παρούσα εργασία θα ασχοληθεί με την οργάνωση και λειτουργία των συνεταιριστικών οργανώσεων ενώ θα εστιάσει στην Ένωση Δασικών και Γεωργικών Συνεταιρισμών Αρναίας Χαλκιδικής. Συγκεκριμένα, η εργασία αναπτύσσεται σε πέντε κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο περιγράφονται οι μορφές συλλογικής δράσης στην ύπαιθρο, εξηγούνται οι έννοιες του «συνεργατισμού» και του «συνεταιρισμού», καταγράφεται το νομικό καθεστώς για τη λειτουργία των αγροτικών συνεταιρισμών και ο ρόλος του κράτους σε αυτή, παρατίθεται η ιστορική τους εξέλιξη καθώς και οι συνεταιριστικές αρχές που τους διέπουν, και αναλύεται ο ρόλος τους για τον αγροτικό τομέα και την αγροτική οικονομία.

Στο δεύτερο κεφάλαιο εστιάζουμε στο Νομό Χαλκιδικής, και συγκεκριμένα στους φυσικούς πόρους που προσφέρονται, στους τομείς παραγωγής με έμφαση στον πρωτογενή τομέα, στα προβλήματα που υπάρχουν αλλά και στις επενδυτικές δυνατότητες της περιοχής.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται παρουσίαση της Ένωσης Δασικών και Γεωργικών Συνεταιρισμών Αρναίας, ενώ στο τέταρτο εξηγείται αναλυτικά η δράση, η λειτουργία και οι προοπτικές της.

Στο Πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο γίνεται η οικονομική ανάλυση βάση των ισολογισμών της Ένωσης, παρουσιάζεται διαγραμματικά η εξέλιξη των χρηματοοικονομικών αριθμοδεικτών για τη δεκαετία που μελετήθηκε και παρατίθενται τα αντίστοιχα συμπεράσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΥΠΑΙΘΡΟ

1.1. ΟΙ ΈΝΝΟΙΕΣ ΤΟΥ «ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ» ΚΑΙ ΤΟΥ «ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ»

Η έννοια «συνεργατισμός» υποδηλώνει κάποια μορφή άμεσης ή έμμεσης συνεργασίας μεταξύ πολλών ατόμων που εργάζονται προγραμματισμένα σε μια ή σε περισσότερες συναφείς παραγωγικές διαδικασίες. Με την έννοια αυτή, οι άνθρωποι βρίσκονται πάντα σε κάποια μορφή συνεργασίας από τότε που συνειδητά και κατ' ανάγκη συμβιώνουν σε συλλογικούς, δηλαδή σε κοινωνικούς σχηματισμούς, χωρίς αυτό να σημαίνει πως η συνεργασία ήταν προϊόν ελεύθερης συναπόφασης κι εξυπηρετούσε τα κοινά συμφέροντα (Λάμπρος, 1999).

Κατά μία έννοια, ο συνεργατισμός αντιπροσωπεύει **α)** την αλληλεπίδραση μεταξύ των συνεργαζόμενων μελών, των υπαλλήλων, των καθοδηγητών τους καθώς και των μελλοντικών τους προσδοκιών, **β)** τις συνεταιριστικές αξίες που κληροδοτήθηκαν από το παρελθόν και εκφράζονται είτε μέσω των συνεταιριστικών αρχών είτε μέσω εκπαιδευτικού υλικού και βιβλία συμβόλων, **γ)** πρακτικές συνεταιριστικές εφαρμογές, δομές, μεθόδους δραστηριοποίησης, εκπαίδευσης κλπ., που επίσης κληροδοτήθηκαν από το παρελθόν και **δ)** το περιβάλλον των συνεταιρισμών π.χ. κρατικοί μηχανισμοί, συνταγματική δομή της κοινωνίας, το οικονομικό σύστημα και γενικά οι αξίες της κοινωνίας (ICA, 2007).

Με τη δημιουργία κοινωνιών ο άνθρωπος συνειδητοποίησε πως η ομάδα είναι ισχυρότερη από το άτομο και αποτελεσματικότερη για την εξασφάλιση κοινών αγαθών και υπηρεσιών. Η ιδέα και αξία του «συνεταιρίζεσθαι» έχει τις ρίζες της στην πανάρχαια αρχή: «η ισχύς εν τη ενώσει». Ο συνεταιρισμός αποτελεί παγκοσμίως βασικό θεσμό οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης του αγροτικού τομέα καθώς και το βασικό φορέα άσκησης οικονομικής δραστηριότητας του αγροτικού πληθυσμού. Με τη σύγχρονη μορφή του έχει ήδη συμπληρώσει έναν αιώνα ζωής στην Ελλάδα και περισσότερο από ενάμιση αιώνα σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες. Ο Σούλτσε-Ντέλιτς, ένας από τους ιδρυτές των γερμανικών, αστικών, πιστωτικών συνεταιρισμών, όρισε τον Συνεταιρισμό ως: «ένωση μεταξύ των όχι ευπόρων, κατ' εξοχήν εργαζομένων τάξεων, η οποία επιδιώκει με την συνένωση να εξασφαλίσει, όσο το δυνατό,

στις μεμονωμένες, μικρές και στην οικονομική ζωή εξαφανιζόμενες δυνάμεις, τα πλεονεκτήματα της μεγάλης δύναμης» (Παπαγεωργίου, 2004).

1.2. ΟΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟΪ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΪ ΩΣ ΜΟΡΦΕΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΉΣ ΔΡΑΣΗΣ

Η συλλογική δράση είναι μια έννοια που αφορά στην επιδίωξη ενός, ή περισσότερων κοινών στόχων από μια ομάδα προσώπων με κοινά συμφέροντα και είναι ένας όρος που έχει θεωρίες και διατυπώσεις σε πολλούς τομείς των κοινωνικών επιστημών. Συλλογικές δράσεις μπορούμε να διακρίνουμε σε κάθε κοινωνική δομή με μορφές κινημάτων, σωματείων, συλλόγων, οργανώσεων ή ενώσεων. Μια τέτοια μορφή συλλογικής δράσης στην ύπαιθρο είναι και οι αγροτικοί συνεταιρισμοί.

Αγροτικός συνεταιρισμός είναι η ένωση προσώπων (όχι αγροτικών επιχειρήσεων) που μπορεί να αναπτύξει οποιαδήποτε δραστηριότητα κρίνει σκόπιμη για την επίτευξη των σκοπών του. (Λιανός, κ.α. 2009) Ειδικότερα, οι δραστηριότητες αυτές περιλαμβάνουν: **α)** την παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία των αγροτικών προϊόντων, **β)** την παραγωγή και προμήθεια μέσων γεωργικών εφοδίων, π.χ. λιπάσματα, ζωοτροφές κλπ, και **γ)** την κατασκευή και προμήθεια μέσων γεωργικής παραγωγής, π.χ. μηχανημάτων ή αποθηκών. Είναι φανερό ότι υπάρχει ένα μεγάλο πεδίο δραστηριοτήτων στο οποίο ο αγροτικός συνεταιρισμός μπορεί να παίξει ένα σημαντικό ρόλο για τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των μελών του και κατ' επέκταση της ελληνικής γεωργίας.

Η δομή της οργάνωσης της γεωργικών συνεταιρισμών στην Ελλάδα έχει τέσσερις βαθμίδες. Στην πρώτη βαθμίδα βρίσκονται οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί που είναι ενώσεις φυσικών προσώπων. Στην δεύτερη βαθμίδα βρίσκονται οι δευτερογενείς οργανώσεις που είναι οι Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ) μέλη των οποίων είναι οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί και οι Κοινοπραξίες Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (ΚΑΣΟ) οι οποίες είναι κοινοπραξίες δύο ή περισσότερων πρωτοβάθμιων οργανώσεων του ίδιου κλάδου, (π.χ. δύο ή τρεις αγροτικοί συνεταιρισμοί ελαιολάδου μπορούν να συστήσουν μια κοινοπραξία). Στην τρίτη βαθμίδα βρίσκονται οι Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις (ΚΕΣΕ) και οι Συνεταιριστικές Εταιρείες. Οι Κεντρικές

Συνεταιριστικές Ενώσεις αποτελούνται από δύο ή περισσότερες Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ), καλύπτουν όλες τις περιφέρειες της χώρας και υπάρχει μία για κάθε κλάδο.

Στις Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις μπορούν να ανήκουν και συνεταιριστικές εταιρείες, δηλαδή, εταιρείες που συστάθηκαν από συνεταιριστικές οργανώσεις με συμμετοχή ή μη ιδιωτών, αλλά η πλειοψηφία των μετόχων (άνω του 50%) ανήκει σε συνεταιριστικές οργανώσεις. Η τέταρτη και τελευταία βαθμίδα είναι η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΠΑΣΕΓΕΣ) η οποία είναι η κορυφαία αγροτική οργάνωση και εκπροσωπεί το συνεταιριστικό αγροτικό κίνημα της χώρας.

1.3. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΈΣ ΑΡΧΈΣ

Η συνεχής εξέλιξη των συνεταιρισμών οδήγησε στη διατύπωση αρχών που τις διέπουν μέχρι και σήμερα. Καθορίστηκαν το 1844 από ομάδα εργατών σκαπανέων της πόλης Ροτσντέιλ και αποτέλεσαν παράδειγμα για τους μετέπειτα συνεταιρισμούς. Επίσης είχαν διατυπωθεί συνεταιριστικές αρχές από τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση το 1937 στο Παρίσι και το 1966 στο συνέδριο της Ένωσης στη Βιέννη. Ο σημαντικότερος σταθμός όμως στη συνεταιριστική εξέλιξη ήταν το Συνέδριο της Ένωσης στο Μάντσεστερ το Σεπτέμβριο του 1995. Οι αρχές αυτές αφορούσαν την προέλευση και το επιτόκιο του κεφαλαίου, την αγορά και πώληση των προϊόντων, τη διανομή του πλεονάσματος, τον αριθμό των ψήφων κάθε μέλους. Επιπλέον, το καταστατικό περιελάμβανε ρυθμίσεις για τη διαχείριση και τη λογιστική κατάσταση του συνεταιρισμού, το ποσοστό κέρδους που θα προοριζόταν για εκπαιδευτικούς σκοπούς και τέλος όριζε την πολιτική και θρησκευτική ουδετερότητα όσων επιθυμούσαν να γίνουν μέλη (Παπαγεωργίου, 2004).

Οι αρχές αυτές είναι οι ακόλουθες:

1. Εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή στους συνεταιρισμούς

Οι συνεταιρισμοί είναι εθελοντικές οργανώσεις, ανοιχτές σε όλα τα πρόσωπα που μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες τους και επιθυμούν να

αποδεχθούν τις ευθύνες του μέλους, χωρίς διακρίσεις φύλου, κοινωνικού επιπέδου, φυλής, πολιτικών πεποιθήσεων ή θρησκείας.

2. Δημοκρατική διοίκηση εκ μέρους των μελών

Οι συνεταιρισμοί είναι δημοκρατικές οργανώσεις διοικούμενες από τα μέλη τους, τα οποία συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση της πολιτικής τους και στη λήψη αποφάσεων. Άνδρες και γυναίκες που προσφέρουν υπηρεσίες ως αιρετοί εκπρόσωποι είναι υπόλογοι στα μέλη. Στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς τα μέλη έχουν ίσα δικαιώματα ψήφου (κάθε μέλος μία ψήφο) και στους συνεταιρισμούς ανωτέρου βαθμού οργανώνονται επίσης με δημοκρατικό τρόπο.

3. Οικονομική συμμετοχή των μελών

Τα μέλη συμμετέχουν ισότιμα και διαχειρίζονται δημοκρατικά το κεφάλαιο του συνεταιρισμού. Ένα μέρος τουλάχιστον από το κεφάλαιο αυτό αποτελεί συνήθως την κοινή περιουσία του συνεταιρισμού. Τα μέλη συνήθως απολαμβάνουν περιορισμένη αποζημίωση ή καθόλου για το κεφάλαιο που καταθέτουν για να γίνουν μέλη. Τα μέλη διαθέτουν τα πλεονάσματα για οποιονδήποτε ή για όλους από τους ακόλουθους σκοπούς: α) Ανάπτυξη του συνεταιρισμού, ενδεχομένως με τη δημιουργία αποθεματικών, από τα οποία μέρος τουλάχιστον θα είναι αδιανέμητα, β) Απόδοση στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους με τον συνεταιρισμό, και γ) Υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από τα μέλη.

4. Αυτονομία και ανεξαρτησία

Οι συνεταιρισμοί είναι αυτόνομες οργανώσεις αυτοβοήθειας, διοικούμενες από τα μέλη τους. Εάν συνάπτουν συμφωνίες με άλλους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων, ή αντλούν κεφάλαια από εξωτερικές πηγές, είναι σ' αυτό ελεύθεροι, ακολουθώντας κανόνες που διασφαλίζουν τη δημοκρατική διοίκηση από τα μέλη και διατηρούν τη συνεταιριστική αυτονομία.

5. Εκπαίδευση, πρακτική εξάσκηση και πληροφόρηση

Οι συνεταιρισμοί παρέχουν εκπαίδευση και πρακτική εξάσκηση στα μέλη τους, στα αιρετά μέλη της διοίκησης, στα διευθυντικά στελέχη και στους υπαλλήλους, ώστε να μπορούν να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην ανάπτυξη

των συνεταιρισμών τους. Παρέχουν πληροφόρηση στο κοινό - ιδιαίτερα στους νέους και στους διαμορφωτές της κοινής γνώμης - σχετικά με τη φύση και τα οφέλη της συνεργασίας.

6. Συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών

Οι συνεταιρισμοί υπηρετούν με τη μέγιστη αποτελεσματικότητα τα μέλη τους και ισχυροποιούν τη συνεταιριστική κίνηση όταν συνεργάζονται μεταξύ τους δια μέσου οργανώσεων τοπικού, εθνικού, περιφερειακού και διεθνούς επιπέδου.

7. Ενδιαφέρον για την κοινότητα

Οι συνεταιρισμοί εργάζονται για τη βιώσιμη ανάπτυξη των κοινοτήτων τους με πολιτικές που εγκρίνονται από τα μέλη τους.

Εξυπακούεται ότι οι αρχές αυτές δεν αποτελούν κάποιο είδος συνεταιριστικού δόγματος. Αποτελούν υποδεικνυόμενες κατευθύνσεις γενικής φύσεως, για να αποτελούν το πλαίσιο εντός του οποίου θα προσδιορίζονται οι λειτουργικές πρακτικές των συνεταιρισμών.

Οι επτά αρχές του συνεργατισμού είναι καλό να αναθεωρούνται κατά διαστήματα και να γίνονται οι απαραίτητες τροποποιήσεις για τη βελτίωση της αποδοτικότητας λειτουργίας των συνεταιρισμών, των μελών τους και ολόκληρης της κοινωνίας.

1.4. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΉ ΠΟΛΙΤΙΚΉ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Το κράτος ως μια ισχυρή οντότητα που έχει τη δύναμη να επιβάλλει απαγορεύσεις και κανόνες συμπεριφοράς στα μέλη της κοινωνίας, εκφράζεται μέσω των κοινωνικών θεσμών οι οποίοι προσδιορίζουν τα όρια και το χαρακτήρα της δύναμής του. Στην αγροτική οικονομία το κράτος παρεμβαίνει σε πολύ μεγάλο βαθμό και με πλήθος μηχανισμών και φορέων. Η παρέμβαση του κράτους στον αγροτικό τομέα είναι ποικιλόμορφη και περιλαμβάνει από σχετικά απλές δραστηριότητες (π.χ. υγειονομική εξέταση των σφαγείων) μέχρι εξαιρετικής σπουδαιότητας έργα (π.χ. εγγειοβελτιωτικά). Άλλες δραστηριότητες επιδρούν επί της αγροτικής οικονομίας γενικά, όπως η νομισματική πολιτική και ο καθορισμός των επιτοκίων, άλλες επιδρούν επί της αγροτικής εκμετάλλευσης,

όπως η παροχή τεχνικής βοήθειας από τους κατά τόπους γεωπόνους των Νομαρχιών, και άλλες επιδρούν επί της αγοράς των προϊόντων, όπως ο προσδιορισμός ελαχίστων τιμών και οι επιδοτήσεις.

Ειδικότερα, η συνεταιριστική πολιτική του κράτους, περιλαμβάνει το σύνολο των μέτρων που λαμβάνουν οι διάφορες κρατικές ή ημικρατικές Υπηρεσίες για να δημιουργήσουν την απαραίτητη υποδομή στους συνεταιρισμούς με στόχο την ανάπτυξη και αποδοτικότερη λειτουργία τους. Συνήθως τα κρατικά μέσα ανάπτυξης των συνεταιρισμών περιλαμβάνουν οικονομικά κίνητρα παραγωγικών επενδύσεων, με κυριότερα τα:

A) Επιχορηγήσεις, δηλαδή οικονομικές παροχές στους συνεταιρισμούς για επενδύσεις σε έργα υποδομής

B) Επιδοτήσεις επιτοκίου καθώς και άλλα πιστωτικά κίνητρα για τα δάνεια στους συνεταιρισμούς

Γ) Φορολογικές απαλλαγές καθώς οι συνεταιριστικές οργανώσεις έχουν συγκεκριμένες ελαφρύνσεις από φορολογική άποψη

Δ) Οικονομικές ενισχύσεις, που δίνουν τα υπουργία σε συνεταιριστικές οργανώσεις προκειμένου να αντιμετωπίσουν συγκεκριμένες δαπάνες

E) Διοικητικά μέτρα μέσω ειδικών νόμων στοχεύοντας στην αποδοτικότερη λειτουργία τους (Καμενίδης, 2008)

Επιπλέον, η ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος, ως φορέας αγροτικής πίστης στη χώρα, είναι μια χαρακτηριστικά ευεργετική παρέμβαση για τον αγροτικό τομέα. Η ΑΤΕ ιδρύθηκε το 1929 με κύριο σκοπό τη χρηματοδότηση της αγροτικής παραγωγής με βραχυχρόνια, μεσοχρόνια και μακροχρόνια δάνεια με σχετικά χαμηλά επιτόκια. Εκείνη την εποχή, με ένα τραπεζικό σύστημα ανεπαρκές για να καλύψει τις ανάγκες και τις ιδιομορφίες της αγροτικής παραγωγής και με την τοκογλυφία σε βάρος των αγροτών διαδεδομένη σε μεγάλο βαθμό, η συμβολή της ΑΤΕ στη μείωση του κόστους παραγωγής και στη δημιουργία επενδύσεων ήταν πραγματικά ιδιαίτερα σημαντική. Αξίζει να σημειωθεί ότι το Υπουργείο Γεωργίας (σήμερα Υπουργείο Ανάπτυξης και Τροφίμων) εκτός της λειτουργίας του ως φορέα του Κράτους, υπήρξε και συνεχίζει να είναι σε σημαντικό βαθμό, όταν πρόκειται για λήψη κυβερνητικών αποφάσεων, εκφραστής των συμφερόντων των αγροτών, σε αντίθεση π.χ. με το Υπουργείο Εμπορίου που εμφανίζεται ως εκφραστής των συμφερόντων άλλων επαγγελματικών ομάδων.

Το Κράτος γενικά, και το Υπουργείο Ανάπτυξης και Τροφίμων ειδικά, είναι παράγοντες που ασκούν μεγάλη επίδραση στη λειτουργία και ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας. Όμως η δράση τους έχει περιορισμούς οι οποίοι οφείλονται στο ότι οι αποφάσεις που αφορούν την αγροτική παραγωγή έχουν ταυτόχρονα σημαντικές επιδράσεις, θετικές ή/και αρνητικές σε άλλους τομείς της οικονομίας. Παραδείγματος χάριν, η χρηματοδότηση έργων για την ανάπτυξη της γεωργίας ή η επιδότηση προϊόντων για την ενίσχυση των εισοδημάτων των αγροτών μπορεί να έχει σημαντικές επιδράσεις στον κρατικό προϋπολογισμό. Για το λόγο αυτό, η αγροτική πολιτική πρέπει να εξετάζεται και να αξιολογείται ως μέρος της γενικότερης πολιτικής που ασκεί ένα κράτος.

1.5. ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Βασικό στοιχείο για την αποτελεσματική λειτουργία του συνεταιριστικού κινήματος είναι η δημιουργία από την Πολιτεία ευνοϊκού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο μπορεί να αναπτυχθεί. Σε όλα τα κράτη η παρέμβαση-προστασία του Κράτους στον αγροτικό συνεταιριστικό τομέα γίνεται μέσω της μονοθεσίας, της εποπτείας και της αγροτικής πίστης. Για πρώτη φορά υπάρχει αναφορά στο ελληνικό Σύνταγμα το 1864 σχετικά με το δικαίωμα του «συνεταιρίζεσθαι» στο άρθρο 11, την οποία διάταξη επανέλαβε το Σύνταγμα του 1911 και το Σύνταγμα του 1927. Το Σύνταγμα του 1952 στο άρθρο 109 ορίζει πως: «οι συνεταιρισμοί, γεωργικοί και αστικοί, τελούν υπό την προστασία του Κράτους, μεριμνώντας συστηματικώς υπέρ της ανάπτυξης αυτών».

Στο Σύνταγμα του 1975 οι δύο παράγραφοι που αναφέρονται στους συνεταιρισμούς εντάχθηκαν στο άρθρο 12, στο οποίο εντάχθηκε και η αναφορά στο δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι. Τέλος, το 2001 έγιναν κάποιες μεταβολές με την κατάργηση του άρθρου 4 και με τη μεταφορά του άρθρου στη δημοτική, έτσι ώστε τα άρθρα 4 και 5 διαμορφώθηκαν ως εξής:

(4) «Οι γεωργικοί και αστικοί συνεταιρισμοί κάθε είδους αυτοδιοικούνται σύμφωνα με τους όρους του νόμου και του καταστατικού τους και προστατεύονται και εποπτεύονται από το Κράτος, που είναι υποχρεωμένο να μεριμνά για την ανάπτυξή τους».

(5) «Επιτρέπεται η σύσταση με νόμο αναγκαστικών συνεταιρισμών που αποβλέπουν στην εκπλήρωση σκοπών κοινής ωφέλειας ή δημοσίου

ενδιαφέροντος ή κοινής εκμετάλλευσης γεωργικών εκτάσεων ή άλλης πλουτοπαραγωγικής πηγής, εφόσον πάντως εξασφαλίζεται η ίση μεταχείριση αυτών που συμμετέχουν».

Η εισαγωγή του συνεργατισμού στην Ελλάδα δεν ήταν τυχαίο πολιτικό γεγονός, αλλά η υλοποίηση ιδεών που είχαν ήδη ρίζες στην ελληνική κοινωνία. Η ψήφιση του Νόμου 602/1915 «Περί συνεταιρισμών» έθεσε τέλος σε μια μακρόχρονη γραπτή και άγραφη παράδοση των προ-συνεταιριστικών φαινομένων του ελλαδικού χώρου και συμπλήρωσε ένα κενό τόσο στην οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα όσο και του δικαίου (Κασσαβέτης, 2000). Περιείχε 95 άρθρα και θεωρείται ένας προοδευτικός και σοφός νόμος, όχι μόνο για την εποχή εκείνη αλλά και σήμερα.

Ο Ν. 602/1915 αφορά όλους τους Συνεταιρισμούς, αγροτικούς και αστικούς και κατά τα πρότυπα της γερμανικό-αυστριακής νομοθεσίας δημιουργεί τις πρώτες στενές σχέσεις Κράτους και συνεταιρισμών. Για τη σύσταση ενός συνεταιρισμού απαιτούνται επτά (7) τουλάχιστον άτομα και επιτρέπεται η ύπαρξη δύο ή περισσότερων συνεταιρισμών σε μια Κοινότητα ή Δήμο. Όμως, για να συσταθεί δεύτερος ή τρίτος συνεταιρισμός, έπρεπε το καταστατικό να το υπογράψουν είκοσι πέντε τουλάχιστον πρόσωπα. Το Κράτος μέσω του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας ασκεί κρατική εποπτεία για την τήρηση των νόμων και του καταστατικού και τη διαχείριση των συνεταιριστικών οργανώσεων και παράλληλα παρέχει υποδείγματα καταστατικών, οδηγίες και τεχνική διαπαιδαγώγηση έως το 1917, που ιδρύεται το Υπουργείο Γεωργίας και αναλαμβάνει αυτό τη σχετική ευθύνη (Κασσαβέτης, 2000).

Στην πορεία των ετών πραγματοποιούνται νομοθετικές τροποποιήσεις ή ψηφίζονται νέοι νόμοι ανάλογοι με τις ιστορικές και πολιτικές εξελίξεις της χώρας. Τα πιο πρόσφατα οικονομικά και κοινωνικά δεδομένα σε συνδυασμό με τα βασικά προβλήματα του ελληνικού συνεταιριστικού δικαίου προκάλεσαν την απάντηση του νομικού συστήματος με τον Ν.4015/2011 «Περί Συλλογικών Αγροτικών Οργανώσεων». Ο νόμος αυτός είναι προϊόν ευρείας συζήτησης αλλά και διαμάχης μεταξύ των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Ομοσπονδία Σωματείων Εργαζομένων Γεωργικών Οργανώσεων-ΟΣΕΓΟ, Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών-ΠΑΣΕΓΕΣ). Ουσιαστικά, με την ψήφιση αυτού του Νόμου καταργούνται όλοι οι

πρωτοβάθμιοι Συνεταιρισμοί, και αυτομάτως κάθε δευτεροβάθμια Ένωση μετατρέπεται σε πρωτοβάθμια και απορροφά περιουσίες αλλά και ευθύνες των υπαγόμενων συνεταιρισμών, με σκοπό την εξυγίανσή τους. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 2, παρ. 4 προβλέπεται η συμμετοχή εκπροσώπου της ΟΣΕΓΟ στο γνωμοδοτικό Συμβούλιο Εποπτείας Συλλογικών Αγροτικών Οργανώσεων. Στο αρθ.7, παρ. 6 κατοχυρώνεται θεσμικά η υπογραφή Κλαδικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας μεταξύ ΠΑΣΕΓΕΣ και ΟΣΕΓΟ. Με το αρθ.16, παρ. 9 τροποποιείται το αρθ.14 του Ν.2810/2000 για τη συμμετοχή εκπροσώπου εργαζομένων στο Δ.Σ των Συνεταιριστικών Οργανώσεων και λαμβάνεται υπόψη πλέον το σύνολο των εργαζομένων με σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου.

Με το αρθ.19 ,παρ. 9 διασφαλίζονται οι θέσεις εργασίας με την μεταφορά αυτοδίκαια των εργαζομένων στις νέες Οργανώσεις που θα προκύψουν από την εφαρμογή του νέου Νόμου. Ακόμη διατηρείται σε ισχύ ο κανονισμός Υπηρεσιακής Κατάστασης του προσωπικού των ΑΣΟ (Υπουργική απόφαση 52800 ΦΕΚ Β' 1443/2-10-2006) και δεν καταργήθηκε όπως αρχικά είχε προβλεφθεί σε προσχέδιο του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. (Πηγή: ΟΣΕΓΟ).

1.6. ΙΣΤΟΡΙΚΉ ΕΞ΄ΕΛΙΞΗ

Στην Ελλάδα το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα θεωρείται ότι άρχισε το 1900 με την ίδρυση του αγροτικού συνεταιρισμού του Αλμυρού. Ως το 1913 υπήρχαν 87 αγροτικοί συνεταιρισμοί, ενώ ως το 1915 που δημοσιεύτηκε ο νόμος 602 «περί συνεταιρισμών» είχαν ιδρυθεί συνολικά 152. Εκείνη την περίοδο δεν υπήρχαν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών, διότι δεν υπήρχε νομοθεσία και οι έμποροι αγροτικών προϊόντων (οι μεσάζοντες) αντιδρούσαν στην ίδρυσή τους. Η δράση τους κατά την περίοδο 1915-1922 ήταν περιορισμένη και κυρίως πιστωτική, δηλαδή προήγαγε την οικονομία των μελών του με την παροχή δανείων από την Εθνική Τράπεζα με όσο το δυνατόν χαμηλότερους τόκους και γενικά ευνοϊκότερους όρους από εκείνους που θα μπορούσε να εξασφαλίσει κάθε μέλος του χωριστά. Εξαίρεση αποτελούσε ο Συνεταιρισμός Αλμυρού, που πρόσφερε εργασίες αλωνισμού σιτηρών και εκκοκκισμού καλαμποκιού με τις μηχανές που απέκτησε (Π. Αβδελίδης, 1986).

Ακόμα πιο νωρίς, το 1780, ιδρύθηκε ο συνεταιρισμός των Αμπελακίων στη Θεσσαλία, που για πολλούς θεωρείται ως ο πρώτος συνεταιρισμός στον κόσμο και ανέπτυξε και αξιόλογη κοινωνική δράση. Τα νηματοβαφεία Αμπελακίων λειτουργούσαν όλη μέρα και εργάζονταν σε αυτά όλοι οι κάτοικοί του, η δε διάθεση των νημάτων γινόταν στο εξωτερικό. Η διανομή των κερδών γινόταν από πενταμελές διοικητικό συμβούλιο, το οποίο είχε τριετή θητεία και ο έλεγχος από δωδεκαμελή εξελεγκτική επιτροπή, που ασκούσε τακτικούς ελέγχους κάθε τρίμηνο και γενικό έλεγχο στο τέλος του χρόνου, υποβάλλοντας την έκθεσή της στη Γενική Συνέλευση (Παπαγεωργίου, 2004).

Μετά το 1914 άρχισε ένας έντονος ρυθμός ανάπτυξης των συνεταιρισμών στη χώρα μας. Πράγματι, το 1922 ο αριθμός των συνεταιρισμών ανέρχεται σε 1.815, που σημαίνει πως μετά τη ψήφιση του Νόμου 602/1914 ο ετήσιος ρυθμός δημιουργίας συνεταιρισμών ξεπερνά τους 200. Το 1923 υπό την πίεση των αγροτικών στρωμάτων για το πρόβλημα της γης και το επείγον πρόβλημα της αποκατάστασης των προσφύγων έγινε η απαλλοτρίωση από την κυβέρνηση Πλαστήρα. Συνολικά διανεμήθηκαν στους αγρότες 18.129.263 στρέμματα γης και προστέθηκαν πάνω από 300.000 ατομικοί ιδιοκτήτες γης. Μόνο κατά την τριετία 1923-1926 ιδρύθηκαν 2.018 αγροτικοί συνεταιρισμοί για να φτάσουν το 1931 τους 3.347 λειτουργούντες και 85 περιφερειακές ενώσεις και το 1936 τους 3.967 λειτουργούντες συνεταιρισμούς, από τους οποίους το 79% ήταν κυρίως πιστωτικοί. (Αβδελίδης, 1986).

Σημαντικό σταθμό για την περαιτέρω εξέλιξη των συνεταιρισμών αποτέλεσε η ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος το 1929 (Ν.4332/1929) επί κυβερνήσεως Ελ. Βενιζέλου. Η παραγωγή αγροτικών προϊόντων με τα οποία εφοδιαζόταν η αγορά αυξήθηκε, καθώς και οι καλλιεργούμενες εκτάσεις, που το 1932 φτάνουν τα 19.209.716 στρέμματα. Στις 12 Φεβρουαρίου 1935 ιδρύθηκε, με απόφαση του Υπουργείου Γεωργίας, η Πανελλήνιος Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών ως σωματείο με έδρα την Αθήνα και με περιφέρεια όλη την Ελλάδα. Η Πανελλήνιος Συνομοσπονδία Ενώσεων αποτελεί το κορυφαίο όργανο καθοδήγησης, συντονισμού και εκπροσώπησης των αγροτικών συνεταιρισμών της Ελλάδας. Στοχεύει στην ενιαία έκφραση και στη συντονισμένη δράση των συνεταιρισμών, ώστε να αυξάνεται η ανταγωνιστικότητά τους.

Κατά την περίοδο της Κατοχής, οι συνεταιρισμοί αποτέλεσαν ικανό στοιχείο της κοινωνικής και οικονομικής ζωής της χώρας, με ένταση των προσπαθειών για αύξηση της παραγωγής και τη διασφάλιση της συντήρησης στρατού και αμάχων, παρά την αντισυνεταιριστική επέμβαση του δικτατορικού καθεστώτος της 4^{ης} Αυγούστου. Μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο το συνεταιριστικό κίνημα γνώρισε κρίσεις λόγω των εσωτερικών (εθνικών) αναταραχών, αλλά σταδιακά ανασυγκρότησε τις δυνάμεις του και ακολούθησε ανοδική πορεία. Αυξήθηκε ο αριθμός των πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων συνεταιρισμών και βελτιώθηκε ο τεχνικός παραγωγικός εξοπλισμός και οι εγκαταστάσεις των συνεταιρισμών. Αναπτύσσονται επίσης οι παραγωγικές και βιομηχανικές δραστηριότητες σε τομείς ιδίως της επεξεργασίας του γάλακτος σε συνεταιριστικά τυροκομεία, της οινοποίησης, της επεξεργασίας του ελαιόκαρπου, κτλ. Την ίδια περίοδο ιδρύονται οι κεντρικές συνεταιριστικές οργανώσεις με έργο την υποστήριξη της παραγωγής και της διάθεσης αγροτικών προϊόντων (Αβδελίδης, 1986:91).

Στην Ελλάδα, με την πάροδο των χρόνων, οι συνεταιρισμοί εξελίχτηκαν και αποτέλεσαν σημαντικό μοχλό στην ανάπτυξη τόσο του αγροτικού χώρου, όσο και του αστικού. Συγκεκριμένα, το δίκτυο των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ) που εκπροσωπεί η ΠΑΣΕΓΕΣ (Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών) αποτελεί την κυρίαρχη δομή στήριξης του αγροτικού τομέα στην περιφέρεια. Καλύπτει όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας με 112 μικρομεσαίες επιχειρήσεις που λειτουργούν κυρίως, σε επίπεδο Νομού και έχουν ως μέλη τους 6.376 πρωτοβάθμιους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς, διάσπαρτους σε κάθε σχεδόν περιοχή όπου εκφράζεται αγροτική δραστηριότητα. Το 2003, η ΠΑΣΕΓΕΣ απέκτησε 14 νέα μέλη, στα οποία περιλαμβάνονται τριτοβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις (όπως η Ελαιουργική, η Κεντρική Ένωση Οινοποιητικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων Ελλάδος - ΚΕΟΣΟΕ, η Κεντρική Ένωση Σπόρων και Πολλαπλασιαστικού Υλικού - ΚΕΣΠΥ κ.ά.), συνεταιριστικές ανώνυμες εταιρείες (όπως η ΣΕΚΕ Α.Ε., η ΑΣΕΑΡ Α.Ε.), αλλά και κοινοπραξίες αγροτικών συνεταιρισμών, που αναπτύσσουν μαζί με τις ΕΑΣ σημαντικές δραστηριότητες. Ο συνολικός κύκλος εργασιών των μελών της ΠΑΣΕΓΕΣ - του συνόλου των 126 συνεταιριστικών επιχειρήσεων μελών της, υπερβαίνει το 1 δις και προέρχεται κατά ποσοστό 46% περίπου από την διάθεση εφοδίων και

εμπορευμάτων, κατά 42% από πωλήσεις αγροτικών προϊόντων και τροφίμων, ενώ το υπόλοιπο 12% προέρχεται από την παροχή υπηρεσιών. Ένα σημαντικό μέρος του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων αυτών που αναφέρονται στις πωλήσεις αγροτικών προϊόντων προέρχεται από εξαγωγές (36%). Το σύνολο του δυναμικού που απασχολούν τα μέλη της ΠΑΣΕΓΕΣ υπερβαίνει τα 11.300 άτομα, εκ των οποίων το 60% περίπου αποτελεί εποχιακό προσωπικό (Πηγή: ΠΑΣΕΓΕΣ).

Πίνακας 1.1 Το Δίκτυο των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών 2003

Γεωγραφικό Διαμέρισμα	Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών	Αγροτικοί Συνεταιρισμοί	Αγρότες Μέλη
Στερεά Ελλάδα & Εύβοια	16	862	124.572
Πελοπόννησος	18	988	101.533
Νησιά Ιονίου	4	227	20.811
Ήπειρος	6	486	52.230
Θεσσαλία	10	703	84.053
Μακεδονία	27	1.749	160.714
Θράκη	5	350	30.363
Νησιά Αιγαίου	11	304	47.406
Κρήτη	15	707	92.032
Συνολικά	112	6.376	713.714

Πηγή: ΠΑΣΕΓΕΣ, 2013

1.7. Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ανάλογα με το κύριο είδος της δραστηριότητάς τους, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί χαρακτηρίζονται ως πιστωτικοί, παραγωγικοί, εμπορίας κ.λ.π. Ανεξαρτήτως του είδους της δραστηριότητάς τους, το έργο των αγροτικών συνεταιρισμών θεωρείται ότι είναι εξαιρετικά σημαντικό. Εν τούτοις, υπάρχει το ερώτημα κατά πόσον οι αγροτικοί συνεταιρισμοί ανταποκρίθηκαν στις μεγάλες προσδοκίες που είχαν δημιουργηθεί ως προς τον αναπτυξιακό τους ρόλο. Τα σημαντικότερα προβλήματα που αναμενόταν να επιλύσουν οι συνεταιρισμοί ήταν τρία. Πρώτον, τα προβλήματα της παραγωγής, δηλαδή το μικρό μέγεθος

της αγροτικής εκμετάλλευσης και τον πολυτεμαχισμό, δεύτερον την κεφαλαιακή στενότητα, τρίτον στα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο αγροτικός τομέας στις σχέσεις του με την οργάνωση και τα κυκλώματα του εμπορίου των αγροτικών προϊόντων. Η γενική εκτίμηση είναι ότι ο ρόλος των συνεταιρισμών υπήρξε θετικός αλλά πολύ περιορισμένος. Τα βασικά προβλήματα του αγροτικού τομέα παραμένουν και σε ορισμένες περιπτώσεις οξύνονται. Με άλλα λόγια, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί δεν έλυσαν τα διαρθρωτικά προβλήματα του κλάδου ούτε ενίσχυσαν την διαπραγματευτική θέση των αγροτών στις σχέσεις τους με τα εμπορικά κυκλώματα (Λιανός κ.α., 2009).

Κάθε συνεταιρισμός, λειτουργώντας στα πλαίσια της ελεύθερης οικονομίας έχει να αντιμετωπίσει δυο ομάδες προβλημάτων α) τα εσωτερικά και β) τα εξωτερικά προβλήματα. Τα εσωτερικά καθορίζονται και επηρεάζονται από τη δομή και τις στρατηγικές που έχει υιοθετήσει ο κάθε συνεταιρισμός, ενώ τα εξωτερικά προκαλούνται από εξωγενείς παράγοντες που διαρκώς μεταβάλλουν το περιβάλλον μέσα στο οποίο δραστηριοποιείται ο συνεταιρισμός και συνεπώς επηρεάζουν τη λειτουργία του (Δαουτόπουλος, 2006).

Η χώρα μας έχει έναν από τους μεγαλύτερους αριθμούς συνεταιρισμών στην Ευρώπη, οι περισσότεροι από τους οποίους είναι φτωχοί λειτουργικά και τα μέλη τους δεν απολαμβάνουν τα οφέλη των συνεταιρισμών όπως αυτά αναφέρονται στη θεωρία. Οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους οι συνεταιρισμοί αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα είναι η ανυπαρξία κατάλληλης οργάνωσης, η μη στελέχωσή τους με εξειδικευμένα στελέχη, η ανάμιξη της Διοίκησης στο έργο της Διαχείρισης, η έλλειψη βαθιάς συνεταιριστικής συνείδησης και η περιορισμένη χρηματοδότηση των συνεταιρισμών (Καμενίδης, 2004).

Ιδιαίτερα, την τελευταία εικοσαετία, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί βρέθηκαν σε ένα περιβάλλον έντονου ανταγωνισμού. Σε αυτό συνέβαλλαν μεταξύ άλλων οι τεχνολογικές εξελίξεις, η παγκοσμιοποίηση των αγορών και η εκβιομηχάνιση της γεωργίας. Για να αντιμετωπιστούν οι νέες προκλήσεις απαραίτητη είναι η εξεύρεση και η επένδυση σημαντικών κεφαλαίων από τους συνεταιρισμούς. Έτσι, ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα των συνεταιρισμών αποτελεί η αδυναμία τους να παρέχουν κίνητρα στα μέλη τους, ώστε να επενδύσουν σημαντικά ποσά στην επιθετική ανάπτυξη του συνεταιρισμού τους.

Τα αρνητικά χαρακτηριστικά επομένως, των ελληνικών αγροτικών συνεταιρισμών και του περιβάλλοντος στο οποίο λειτουργούν είναι τα ακόλουθα:

1. κομματικοποίηση και ανάμειξη του κράτους στις εσωτερικές υποθέσεις των συνεταιρισμών
2. έλλειψη συνεταιριστικής κουλτούρας
3. έλλειψη κρατικής πολιτικής για την ανάπτυξη υγιών συνεταιριστικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών
4. έλλειψη συνεταιριστικής εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα
5. ανυπαρξία ουσιαστικής έρευνας στα κρίσιμα και πιο ουσιαστικά οργανωτικά, χρηματοοικονομικά και διοικητικά προβλήματα των αγροτικών συνεταιρισμών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ο ΝΟΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

2.1. ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΉ ΑΝΑΔΡΟΜΉ

Ο νομός Χαλκιδικής έχει έκταση 2.886 τετραγωνικά χιλιόμετρα και πληθυσμό 107.432 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 2001. Αποτελεί μέρος της μεγάλης χερσονήσου της Μακεδονίας ενώ πρωτεύουσα του νομού είναι ο Πολύγυρος με πληθυσμό περίπου 6.000 κατοίκους. Η Χαλκιδική είναι περιοχή ημιορεινή: τα πεδινά εδάφη καταλαμβάνουν το 25%, τα ημιορεινά το 51% και τα ορεινά το 24%. Τα κυριότερα όρη της είναι: ο Χολομών, το Στρατονικόν Όρος, ο Ίταμος, και ο Άθως (2033 υψ.). Ποτάμια δεν υπάρχουν, ωστόσο η χλωρίδα και η πανίδα της περιοχής συντηρείται από μεγάλους χείμαρρους και από τους διάσπαρτους υγροβιότοπους (Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας – Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής, 2013).

Ο νομός συνορεύει με το Άγιο Όρος στα ανατολικά, στα Βόρεια - Βορειοδυτικά με τον νομό Θεσσαλονίκης ενώ βρέχεται από το Αιγαίο πέλαγος στις υπόλοιπες διευθύνσεις. Περιλαμβάνει γεωγραφικά την χερσόνησο της Χαλκιδικής με το χαρακτηριστικό σχήμα των τριών χερσονήσων («πόδια της Χαλκιδικής») πλην της ανατολικότερης χερσονήσου του Αγίου όρους, που είναι διοικητικά ανεξάρτητη.

Οι πρώτες αναφορές για τη Χαλκιδική γίνονται στην αρχαία Ελληνική μυθολογία, και αυτό γιατί η Χαλκιδική κατοικείται από τα πανάρχαια χρόνια, χάρη στους πλούσιους φυσικούς της πόρους και το εύκρατο της κλίμα. Στο σπηλαίο των Πετραλώνων, μπορεί κανείς να δει ένα από τα πρώτα ευρήματα ενός «Homo Sapiens Neanderthalensis» Η ανακάλυψη αυτού του πρωτογόνου ανθρωποειδούς μαζί και με πολλά άλλα αρχαία αντικείμενα καθιστά το σπηλαίο σαν ένα παράθυρο στο χαμένο παρελθόν της ανθρωπότητας (Οδηγός Χαλκιδικής, 2013) Η Ελληνική μυθολογία αναφέρεται συχνά στη Χαλκιδική. Συγκεκριμένα στην Κασσάνδρα βρίσκεται θαμμένος ο γίγαντας του σεισμού, Εγκέλαδος. Ο Αθως πάλι σχηματίστηκε από το βράχο που έριξε εναντίον των θεών ο ομώνυμος Γίγαντας, ενώ η Σιθωνία οφείλει το όνομά της στο Σίθωνα, το γιο του Ποσειδώνα (Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας – Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής, 2013).

Η ονομασία του νομού προέρχεται από την Ελληνική λέξη χαλκός, που ήταν ο κύριος φυσικός πόρος της περιφέρειας κατά τους κλασσικούς χρόνους.

Η περιοχή γνώρισε μεγάλη πολιτιστική εξέλιξη της κατά τη διάρκεια της ελληνοιστικής περιόδου του Φιλίππου και του Μεγάλου Αλέξανδρου της Μακεδονίας, ενώ ο δάσκαλος του Μεγάλου Αλέξανδρου, ο κλασσικός φιλόσοφος Αριστοτέλης, γεννήθηκε σε μια αρχαία πόλη της Χαλκιδικής τα Σταγείρα (Οδηγός Χαλκιδικής, 2013)

Η περιοχή παρουσιάζει συνεχή ιστορία 700. 000 χρόνων, ενώ υπήρξαν τρεις σημαντικοί εποικισμοί της:

- Τον 8^ο – 7^ο π.Χ. αιώνα, οι άποικοι προερχόταν κυρίως από τις πόλεις Χαλκίδα και Ερέτρια της Ευβοίας και δευτερευόντως από την Άνδρο, την Κόρινθο και την Αθήνα
- Στα Ρωμαϊκά χρόνια, υποτάχθηκε το 68 π.Χ. ενώ γύρω στο 43 π.Χ. οι Ρωμαίοι εγκατέστησαν σημαντική αποικία στην Κασσάνδρεια και
- Το 1922 από τους πρόσφυγες της Μικρασιατικής καταστροφής

Το έδαφος της Χερσονήσου του Άθω είναι σχεδόν στο σύνολό του ορεινά και γι' αυτό ακατάλληλο για γεωργία, όταν άρχισαν τον 9ο αιώνα να οργανώνονται οι πρώτες μεγάλες μοναστηριακές μονάδες, χρειάστηκε να βρεθούν σταθεροί οικονομικοί πόροι που στο μεγαλύτερο μέρος τους καλύφθηκαν με αυτοκρατορικές επιχορηγήσεις σε χρήμα και σε αγροτική γη. Έτσι, το μεγαλύτερο μέρος των καλλιεργούμενων εκτάσεων της Χαλκιδικής έγιναν κτήματα των μονών του Αγ. Όρους, τα λεγόμενα μετόχια.

Σημαντικό επομένως μέρος του προϊόντος που παραγόταν στο νομό Χαλκιδικής προοριζόταν για το Αγ. Όρος, ως ενοίκιο; γεγονός που συνεχίστηκε μέχρι το 1922, οπότε ένα μέρος αυτής της γης μοιράστηκε στους πρόσφυγες (Λαμπριανίδης και Παπαγιαννάκης, 1995).

2.2. ΠΟΡΟΙ

Το υπέδαφος του Νομού Χαλκιδικής είναι από τα πλουσιότερα της χώρας σε μεταλλεύματα. Το γεγονός αυτό είναι γνωστό από την αρχαία εποχή. Υπάρχουν πολλά εν ενεργεία μεταλλεία και γενικά η περιοχή είναι πλούσια σε οικονομικά εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα. (Συργιαννίδης, κ.α., 1993. από: Λαμπριανίδη και Παπαγιαννάκη, 1995.) Τα βασικά μεταλλεύματα που εξορύσσονται είναι: λευκόλιθος, μικτά θειούχα, μικρές ποσότητες αργύρου, χρυσού, μαγγανίου, χαλκού, χρωμίτη, σιδήρου, βωξίτη κ.ά. Τα μεταλλεία

βρίσκονται στη Γερακινή, Βάβδο και Στρατώνι-Ολυμπιάδα. Υπάρχει μια πληθώρα (34) λατομείων. Τέλος, υπάρχουν θερμομεταλλικές πηγές στις περιοχές Ελαιοχωρίον, Δουμπιών, Αγ. Παρασκευής, Αγ. Αποστόλων, Γαλάτιστας, Πετράλωνα, Γλυφάκα (Αγ. Νικολάου), Ασβεστοκάμιнос (Ν. Τενέδου), Ξινό Νερό (Π. Χλιουρίου), Αξαντάς (Μεταγγισίου).

Ορισμένοι πόροι όπως ο λευκόλιθος αξιοποιούνται ιδιαίτερα από εταιρείες- ιδιώτες (π.χ. Ελληνικοί Λευκόλιθοι) και μάλιστα με ιδιαίτερη επιτυχία. Συγκεκριμένα, η εταιρεία Ελληνικοί Λευκόλιθοι, η οποία με ορμητήριο τις μεταλλευτικές εγκαταστάσεις στη Γερακινή του νομού Χαλκιδικής αποτελεί τη μοναδική παραγωγή μαγνησίας στην Ελλάδα, τη μεγαλύτερη εξαγωγική επιχείρηση μαγνησίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τη μεγαλύτερη σε πωλήσεις καυστικής μαγνησίας παγκοσμίως (Εφημερίδα Νογία).

Άλλοι πόροι, όπως ο χρυσός δεν αξιοποιούνται εξ αιτίας των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που πιθανόν να επιφέρει η τυχόν αξιοποίηση τους στην περιοχή, με μη αναστρέψιμες συνέπειες για την υγεία των θαλάσσιων οργανισμών. Το παραπάνω θέμα είναι ήδη στην επικαιρότητα λόγω των μεταλλείων χρυσού στις Σκουριές Χαλκιδικής, το οποίο έχει προκαλέσει ιδιαίτερα κοινωνική αναταραχή και αντίσταση.

2.3. ΤΟΜΕΪΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Οι παραγωγικοί τομείς όπως είναι γνωστό, διακρίνονται σε 3 κατηγορίες. Αυτές είναι:

- 1. Πρωτογενής τομέας*
- 2. Δευτερογενής τομέας*
- 3. Τριτογενής τομέας*

Πίνακας 2.1 Ποσοστιαία κατανομή απασχόλησης ανά κλάδο στον νομό Χαλκιδικής 2004

Γεωργία	22,4
Ορυχεία	1,8
Μεταποίηση	8,3
Παροχή Νερού	0,4
Κατασκευές	13
Χονδρικό – Λιανικό Εμπόριο	12,3
Ξενοδοχεία	10,2
Μεταφορές	3,9
Ενδιάμεσοι οργανισμοί	5
Δημόσια Διοίκηση	5,4
Εκπαίδευση	3,8
Υγεία και Μέριμνα	2,5
Λοιπές Υπηρεσίες	3,5
Μη Κατατάξιμοι	7,7
Σύνολο	100%

Πηγή: Υπουργείο Μακεδονίας – Θράκης, 2013

Όπως φαίνεται στον παραπάνω πίνακα, η κύρια απασχόληση των κατοίκων του νομού Χαλκιδικής είναι η γεωργία και μάλιστα με σημαντική διαφορά από τον κλάδο του εμπορίου που ακολουθεί. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει τη σημασία του κλάδου της γεωργίας για την ανάπτυξη της περιοχής αλλά και της οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας των κατοίκων καθώς αποτελεί βασική πηγή εσόδων τους.

Στον πρωτογενή τομέα ανήκουν οι παραγωγικές δραστηριότητες που παρέχουν αγαθά σε φυσική κατάσταση απευθείας από τη φύση χωρίς να έχουν υποστεί καμία επεξεργασία. Ο πρωτογενής τομέας αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ύπαρξη του δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα.

Στην εποχή μας οι μονάδες παραγωγής του πρωτογενούς τομέα έχουν διαφοροποιηθεί από εκείνες του παρελθόντος. Για παράδειγμα, η αγροτική δραστηριότητα πλέον αποτελεί επιχείρηση και όχι τρόπο ζωής όπως παλιά. Η παραγωγή στηρίζεται σε επιστημονικές γνώσεις και σε επιχειρηματικές ικανότητες και γίνεται με βάση τις ανάγκες της αγοράς. Η υποστήριξη της τεχνολογίας και των επιστημών είναι καθοριστικής σημασίας. Από τη χρήση εξελιγμένων ελκυστήρων προσαρμοσμένων στις απαιτήσεις κάθε καλλιέργειας και τις σύγχρονες εγκαταστάσεις θερμοκηπίων μέχρι τα επιτεύγματα της βιοτεχνολογίας και τις εφαρμογές του Internet στην αγροτική παραγωγή γίνεται φανερή η σχέση τεχνολογίας και πρωτογενούς τομέα.

Στον Νομό Χαλκιδικής η παραγωγική δραστηριότητα είναι ιδιαίτερα έντονη και πιο αισθητή γίνεται η παρουσία της στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα. Στον πρωτογενή τομέα απασχολούνται πάνω από 9000 άτομα, ενώ στο δευτερογενή τομέα οι απασχολούμενοι φτάνουν τις 7000 (έτος 2001) (Υπουργείο Μακεδονίας Θράκης, 2013). Το ήπιο κλίμα της περιοχής και η υψηλή ηλιοφάνεια, σε συνδυασμό με την μορφολογία του εδάφους, διαμορφώνουν ένα περιβάλλον ικανό να δεχθεί ποικίλες δραστηριότητες, οι οποίες μπορούν να υπαχθούν στον πρωτογενή τομέα. Όλες αυτές οι δραστηριότητες του πρωτογενή τομέα συναντώνται, κατά το μεγαλύτερο ποσοστό, στο κεντρικό και βόρειο τμήμα του Νομού, καθώς στο νότιο σχεδόν όλος ο όγκος πληθυσμού δραστηριοποιείται στον τουρισμό.

Οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις καλύπτουν το 1/3 της επιφάνειας του νομού, σύμφωνα με στοιχεία της απογραφής του 1997, οι καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγραναπαύσεις ανέρχονται σε 956,5 χιλ. στρέμματα δηλαδή το 32,8% της συνολικής έκτασης του νομού. Ο γεωργικός χαρακτήρας του νομού προσδιορίζει και δικαιολογεί τον σχετικά μεγάλο αριθμό γεωργικών μεταποιητικών μονάδων. Από το σύνολο των μονάδων, 84 (ποσοστό 85,7%) εξυπηρετούν τη φυτική παραγωγή και 11 μονάδες (ποσοστό 11%) εξυπηρετούν τη ζωική παραγωγή.

Πέντε βασικά προϊόντα του πρωτογενούς τομέα του Νομού αναλύονται παρακάτω (Λαμπριανίδης και Παπαγιαννάκης, 1995):

1. Ελιά-Λάδι

Η Χαλκιδική, χάρη στο κλίμα και τη μορφολογία του εδάφους, παράγει λάδι και ελιές που ξεχωρίζουν για την ιδιαίτερη γεύση και ποιότητά τους. Τα ελαιόδεντρα της Χαλκιδικής καλλιεργούνται χωρίς χημικές παρεμβάσεις. Πλούσιες σε φαινολογικά και οργανοληπτικά χαρακτηριστικά (ουσίες απαραίτητες για τη λειτουργία του ανθρώπινου οργανισμού), οι ελιές της Χαλκιδικής μεταποιούνται με γνώμονα την ικανοποίηση του καταναλωτή. Η υψηλή θρεπτική αξία και η μοναδική γεύση της ελιάς και του ελαιολάδου της Χαλκιδικής τα έχουν καθιερώσει ως ένα αναπόσπαστο συστατικό της μεσογειακής διατροφής.

Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις ανέρχονται σε 210.000 στρ. (το 1/8 της επιφάνειας του νομού), ενώ η ετήσια παραγωγή επιτραπέζιας ελιάς κυμαίνεται σε 40.000 τόνους), εκ των οποίων περίπου 10.000 τόνοι διατίθενται σε άλλες περιοχές της Ελλάδας και στο εξωτερικό, ενώ η υπόλοιπη παραγωγή καταναλώνεται εντός του νομού Χαλκιδικής. Στο σύνολο του νομού, υπάρχουν 69 μονάδες που ασχολούνται με την παραγωγή προϊόντων ελιάς.

Περιοχές παραγωγής: Όρος Μελίτων, Χερσόνησος Παλλήνης, Υπώρεια Χολομώντα, Κάμποι Πολυγύρου, Ορμύλιας, Ολύνθου και Μουδανιών.

2. Τυρί

Οι εδαφοκλιματολογικές συνθήκες, η βλάστηση της Χαλκιδικής και η ισχυρή κτηνοτροφική παράδοση έχουν ως αποτέλεσμα την παραγωγή κτηνοτροφικών παραγόντων υψηλών προδιαγραφών. Το κατσικίσιο παραδοσιακό τυρί Χαλκιδικής, παράγεται από αμιγές κατσικίσιο γάλα και έχει αυξημένη περιεκτικότητα σε πρωτεΐνη. Ο ορεινός όγκος Χολομώντα όπου βρίσκονται οι περισσότερες κτηνοτροφικές μονάδες έχει ιδιάζοντα εδαφοκλιματολογικά στοιχεία και ειδική βλάστηση που συμβάλλουν θετικά στην ευνοϊκή σύνθεση του κατσικίσιου γάλακτος για την παραγωγή τυριού. Με σεβασμό στην παράδοση, οι κτηνοτρόφοι τυροκόμοι της Χαλκιδικής παράγουν σημαντικές ποσότητες κατσικίσιου τυριού. Η υψηλή ποιότητα και η μεγάλη περιεκτικότητα σε οργανοληπτικά χαρακτηριστικά το καθιστούν απαραίτητο για σωστή και υγιεινή διατροφή.

Περιοχές παραγωγής: Κεντρική και Βόρεια Χαλκιδική.

3. ΜΈΛΙ

Η Χαλκιδική έχει το 30% του συνόλου των μελισσοκομιών της Ελλάδας (400.000 σε σύνολο 1.200.000). Έχει το 50% των Ελλήνων επαγγελματιών μελισσοκόμων (2.500 από τους 5.000) και η πυκνότητα των κυψελών είναι 84/km², όταν ο μέσος όρος στη Ελλάδα είναι 10/ km²

Η Χαλκιδική έχει από μόνη της διπλάσιο αριθμό κυψελών από την Μ. Βρετανία, τετραπλάσιο αριθμό από το Βέλγιο και τη Δανία και περισσότερες από την Πορτογαλία (210.000), την Ολλανδία (85.000), το Λουξεμβούργο (10.400) και την Ιρλανδία (16.000) μαζί.

Η μελισσοκομία αποτελεί έναν από τους κυριότερους κλάδους της τοπικής οικονομίας και αυτό οφείλεται στην πλούσια μελισσοκομική χλωρίδα (πεύκο, κουμαριά, λαδανιά, αμυγδαλιά, καστανιά, φλαμουριά), στο ιδανικό κλίμα (δροσερό καλοκαίρι, ήπιος χειμώνας), στην άριστη ποιότητα του Χαλκιδικιώτικου μελιού, στην παράδοση και μεταφορά της εξειδικευμένης γνώσης χειρισμού των μελισσοκομιών από γενιά σε γενιά και στην καλή συνεταιριστική οργάνωση των μελισσοκόμων της περιοχής.

Στην ανάπτυξη της μελισσοκομίας στην Χαλκιδική συνέβαλλε επίσης η ανάπτυξη του τουρισμού στη νότια Χαλκιδική, αλλά και η γειτνίαση με την Θεσσαλονίκη που έκαναν τους μελισσοκόμους να εκσυγχρονίσουν τις μονάδες τους για να μπορέσουν να αντεπεξέλθουν στην αυξημένη ζήτηση.

Περιοχές παραγωγής: Νικήτη, Κασσάνδρα και Αρναία.

4. ΈΛΑΤΑ

Τα δάση του νομού Χαλκιδικής, εκτός από σημαντική πηγή ζωής για τους κατοίκους και τους επισκέπτες, αποτελούν πηγή πρώτης ύλης για τις μεταποιητικές επιχειρήσεις ξύλου. Δρυς, οξιά, καστανιά, αείφυλλα και πεύκο συνθέτουν την εικόνα δασών της Χαλκιδικής. Το ξύλο αυτό κατεργάζεται στις μεταποιητικές μονάδες ξύλου και τα παραγόμενα προϊόντα, ξύλινες κατασκευές, έπιπλα, κουφώματα, δάπεδα, σκεπές, κίосκια, οικοδομική ξυλεία, ξυλεία για πλοiάρια κ.α. συνδυαζόμενα με το μεράκι του τεχνίτη, ξεχωρίζουν για την υψηλή ποιότητα, την αντοχή και την πρωτοτυπία τους. Η καύσιμη ύλη κατασκευάζεται ακόμη με τον παραδοσιακό τρόπο του καμινιού και τη διαδικασία παρακολουθούν με ενδιαφέρον ντόπιοι και ξένοι.

Εκτός από την οικονομική σημασία για τη περιοχή, η καλλιέργεια του έλατου αποτελεί και σημαντική περιβαλλοντική δραστηριότητα γιατί:

- Μετά την χρήση του το απορριπτόμενο προϊόν αφομοιώνεται εύκολα από το περιβάλλον, σε αντίθεση με τα συνθετικά δένδρα.
- Προσθέτει πράσινο σε εκτάσεις που διαφορετικά θα έμεναν ακαλλιέργητες και θα ήταν εκτεθειμένες στη διάβρωση, επιδεινώνοντας το διαβρωτικό και πλημμυρικό πρόβλημα που μαστίζει τον ορεινό και πεδινό της χώρο.
- Προστατεύει έμμεσα και τα δάση, γιατί οι αγρότες φροντίζοντας για την προστασία από τις πυρκαγιές των φυτειών τους, ενεργούν προληπτικά και κατασταλτικά στην αντιμετώπιση τους.

Με βάση τα παραπάνω, λοιπόν βλέπουμε ότι η καλλιέργεια του έλατου είναι πολύ σημαντική για την περιοχή γιατί διατηρείται η παράδοση, προστατεύεται το περιβάλλον, ενισχύεται το εισόδημα των κατοίκων και αυξάνεται η δασοκάλυψη.

5. Αλιεύματα

Η αλιεία αποτελεί σημαντική οικονομική δραστηριότητα τόσο στην περιοχή των Μουδανιών, όσο και σε όλο το νομό. Η αλιεία στην περιοχή των Μουδανιών πραγματοποιείται κυρίως με τον αλιευτικό στόλο των λιμανιών των Νέων Μουδανιών και της Νέας Ποτίδαιας με αλιευτικές δραστηριότητες στην ευρύτερη περιοχή του Θερμαϊκού Κόλπου και του Β. Αιγαίου και με βάρκες που εξασκούν παράκτια αλιεία. Με βάση τα στοιχεία του Λιμεναρχείου Ν. Μουδανιών στην περιοχή κατά την προηγούμενη πενταετία υπήρχαν 62 σκάφη παράκτιας αλιείας και 90 σκάφη μέσης αλιείας (γρι-γρι και μηχανότρατες) από την υπόλοιπη Χαλκιδική και την Θεσσαλονίκη.

Σημαντικές επίσης είναι και οι παραγόμενες ποσότητες αλιευμάτων στην περιοχή. Η ιχθυόσκαλα των Μουδανιών, μια από τις μεγαλύτερες της μεσογείου, διακινεί τόνους γαύρου, εντός και εκτός Ελλάδας. Η παράκτια αλιευτική παραγωγή αποτελεί περίπου το 10% της συνολικής παραγωγής στο Νομό, ενώ η παραγωγή που δίνουν τα σκάφη μέσης αλιείας ανέρχεται στο 80% και πάνω.

Επιπλέον στην περιοχή του δημοτικού διαμερίσματος της Ν.Ποτίδαιας αναπτύσσονται τα τελευταία χρόνια ιχθυοκαλλιέργειες. Η σπουδαιότητα της

περιοχής για την αλιεία της Χαλκιδικής δεν συνάγεται μόνο από την αυξημένη ιχθυοπαραγωγή της αλλά και από τις υποδομές που αυτή παρέχει.

Τέλος, παρουσιάζονται τα κυριότερα παραγόμενα προϊόντα του πρωτογενούς τομέα στο Νομό Χαλκιδικής καθώς και οι ποσότητές τους για το έτος 2002.

2.2 Κύρια παραγόμενα προϊόντα πρωτογενούς τομέα (έτος 2002)

Προϊόν	Ποσότητα (τόνοι)
Σιτάρι	80.559
Γάλα	23.092
Τομάτες	22.072
Κρέας	6.475
Βαμβάκι	5.324
Ελαιόλαδο	4.503
Πατάτες	3.368

Πηγή: Υπουργείο Μακεδονίας Θράκης, 2013

Όπως παρατηρούμε η παραγωγή σιταριού διαφέρει σημαντικά ως προς την ποσότητα ως προς τα υπόλοιπα προϊόντα ενώ ακολουθούν το γάλα και οι τομάτες με ελάχιστη απόκλιση μεταξύ τους.

Ο δευτερογενής τομέας περιλαμβάνει τις δραστηριότητες επεξεργασίας και μεταποίησης των πρώτων υλών που παρέχει ο πρωτογενής. **Επεξεργασία** είναι η μετατροπή των πρώτων υλών σε προϊόν με μικρές αλλαγές στη μορφή και τη σύστασή τους (παστεριωμένο γάλα). **Μεταποίηση** είναι η μετατροπή των πρώτων υλών σε προϊόν με ριζικές αλλαγές στη μορφή και τη σύστασή τους (γιαούρτι, τυρί).

Η παραγωγή των προϊόντων του δευτερογενούς τομέα γίνεται:

- στο σπίτι (**οικοτεχνία**) με απλά υλικά και μέσα, από τα μέλη της οικογένειας και μικρό όγκο παραγωγής
- στο εργαστήριο (**βιοτεχνία**) με λίγα μηχανήματα, μικρό αριθμό εργαζόμενων και μικρό όγκο παραγωγής
- στο εργοστάσιο (**βιομηχανία**) με περισσότερο και πιο εκσυγχρονισμένο εξοπλισμό, περισσότερο και πιο εξειδικευμένο προσωπικό, εφαρμογή αυτοματισμών και μεγάλο όγκο παραγωγής σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Μακεδονίας – Θράκης για το 2005, ο αριθμός των βιομηχανικών – βιοτεχνικών επιχειρήσεων στον νομό Χαλκιδικής ανερχόταν σε 2.158, ενώ οι κύριοι κλάδοι αναφέρονται στον παρακάτω πίνακα

Πίνακας 2.3: Κυριότεροι κλάδοι δευτερογενούς τομέα στον νομό Χαλκιδικής για το έτος 2001

Κλάδος	Αξία Πωλήσεων (εκ. Ευρώ)
Βιομηχανία Τροφίμων και ποτών	64,22
Κατασκευές	40,80
Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά	8,89

Πηγή: Υπουργείου Μακεδονίας – Θράκης, 2013

Ο τριτογενής τομέας περιλαμβάνει την παροχή των υπηρεσιών. Είναι το τελευταίο στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας και περιλαμβάνει ενέργειες που φέρνουν τα τελικά προϊόντα στον καταναλωτή. Τα τελευταία χρόνια η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στην παραγωγή έχει αυξήσει ραγδαία τον αριθμό των απασχολούμενων στον τομέα αυτό (Κατσορίδας, 1997).

Εδώ, είναι σημαντικό να αναφέρουμε και τον τουρισμό που αποτελεί βασικό στοιχείο της οικονομικής δραστηριότητας του νομού. Μεγάλο μέρος των κατοίκων της Χαλκιδικής απασχολείται στα τουριστικά επαγγέλματα. Η απασχόληση στον τουρισμό βρίσκεται σε υψηλότερα επίπεδα ποσοστών της απασχόλησης στις ενότητες εκείνες όπου ο κυρίαρχος ρόλος του τοπικού παράγοντα στην τουριστική οικονομία είναι η ενοικίαση παραθεριστικής κατοικίας ντόπιας ιδιοκτησίας. Αυτός είναι και ο πιο υγιής τρόπος τουριστικής εκμετάλλευσης από αναπτυξιακής άποψης, αφού μεγιστοποιεί την τοπική ωφέλεια σε μόνιμη βάση καθώς η ιδιοκτησία του τουριστικού κεφαλαίου παραμένει τοπική, εξασφαλίζοντας έτσι τη δυνατότητα για συνεχή απασχόληση και εισόδημα (Πάνας, 2012)

Στα πλαίσια της αειφόρου ανάπτυξης της τουριστική δραστηριότητας στην περιοχή αναπτύσσονται και ποικίλες εναλλακτικές μορφές τουρισμού όπως ο αγροτουρισμός. Η Χαλκιδική είναι ένας Νομός που έχει τη δυνατότητα ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουριστικής προσέλευσης, σε συνδυασμό με

το μοντέλο του μαζικού τουρισμού, που έτσι κι αλλιώς, προσελκύει χρόνια χιλιάδες τουρίστες λόγω των μεγάλων επιχειρησιακών μονάδων (Πάνας, 2012). Η Χαλκιδική διαθέτοντας πλούσια παραδοσιακά προϊόντα (υφαντά, κεντήματα, γλυκά κουταλιού, μαρμελάδα, ζυμαρικά κ.α.) και χαρακτηριστική αρχιτεκτονική κληρονομιά, μπορεί να καλύψει τις απαιτήσεις των επισκεπτών στον τομέα αυτό. Εξελισσόμενες αγροτουριστικές περιοχές με αυξημένο αριθμό τουριστών είναι οι περιοχές της Βόρειας Χαλκιδικής, που έχουν καταφέρει να δώσουν αναπτυξιακή ώθηση στις τοπικές κοινωνίες ανεβάζοντας το δείκτη ευημερίας τους (Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας – Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής, 2013).

Μελέτη του ΕΟΤ (2003), σημειώνει ότι στις παράκτιες περιοχές της Κεντρικής Μακεδονίας όπως είναι και η Χαλκιδική, η ζήτηση ξεκινά από τον Μάιο έως τον Οκτώβριο με αιχμές το δίμηνο Ιούλιος – Αύγουστος. Ο αριθμός διανυκτερεύσεων των αλλοδαπών είναι στο σύνολο μεγαλύτερος από αυτού των ημεδαπών. Σε γενικές γραμμές η Χαλκιδική φαίνεται να ελκύει τουρισμό μέσω των εισοδημάτων, κυρίως από την Κεντρική Ευρώπη με την μορφή οργανωμένου τουριστικού πακέτου διακοπών.

2.4. ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Πρωτογενής τομέας - Κλάδοι με αναπτυξιακές δυνατότητες:

- Ήδη προωθούνται βιολογικές καλλιέργειες στα κεντρικά και βόρεια του νομού σαν εναλλακτικές στις υφιστάμενες καλλιέργειες καπνού.
- Το βασικό και ιδιαίτερο προϊόν του νομού είναι οι βρώσιμες ελιές ειδικού τύπου (μεγάλες πράσινες) οι οποίες εκτός από μικρό ποσοστό που τυποποιούνται (περίπου 17%), εξάγονται χύμα στο εξωτερικό (Ιταλία). Το έτος 2002 παράχθηκαν περίπου 40.000 τόνοι, ενώ υπάρχουν προοπτικές για περισσότερα.
- Όσον αφορά άλλα προϊόντα, υπάρχει κατάλληλο κλίμα για αρωματικά φυτά (βασικά ρίγανη) η οποία καλλιεργείται στην περιοχή Παλαιοκάστρου.

- Λόγω των εκτεταμένων δασικών εκτάσεων υπάρχει παραγωγή ξυλείας για επεξεργασία και καύσιμη ύλη καθώς και πώληση κατά την περίοδο των Χριστουγέννων.
- Σε ό,τι αφορά την κτηνοτροφία, ο νομός διαθέτει αιγοπρόβατα (κυρίως ερίφια) με παραγωγή κατσικίσιου τυριού.
- Οι κάτοικοι ασχολούνται έντονα με την αλιεία και θεωρούν ότι υπάρχουν προοπτικές για ιχθυοκαλλιέργειες στα ανατολικά παράλια του νομού (Δήμος Σταγείρων – Ακάνθου).

Δευτερογενής τομέας Κλάδοι με αναπτυξιακές δυνατότητες

- Γίνεται προσπάθεια τυποποίησης παραδοσιακών προϊόντων στα πλαίσια ανάπτυξης του αγροτουρισμού (Μέσω προγράμματος LEADER).

Τριτογενής τομέας: Κλάδοι με αναπτυξιακές δυνατότητες

- Στον τουριστικό τομέα, υπάρχει μεγάλη ανάπτυξη η οποία όμως χρειάζεται αναβάθμιση σε αρκετές περιοχές. Στα κεντρικά και βόρεια του νομού γίνεται προσπάθεια να αναπτυχθούν αγροτουριστικά καταλύματα, ώστε να περιοριστεί η ανισότητα μεταξύ Βορρά και Νότου του νομού. Ήδη προωθούνται cluster ξενοδοχειακών επιχειρήσεων με εστίαση ώστε να προωθηθεί ένα αναβαθμισμένο προϊόν. Στα νότια του νομού υπάρχει υπερβολική ανάπτυξη σε ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια.

Πέραν των εκτάσεων που είναι κατάλληλες για αξιοποίηση στον τομέα της βιολογικής γεωργίας – κτηνοτροφίας ή του τουρισμού και των τοπικών επιχειρήσεων που επιθυμούν επενδυτική συνεργασία με ξένες επιχειρήσεις, στο Νομό υπάρχουν και οι εξής συγκεκριμένες επενδυτικές δυνατότητες:

- Επενδύσεις στην τυποποίηση και προώθηση των βρώσιμων ελεών.
- Υπάρχει περιθώριο ανάπτυξης τυποποίησης ειδικού τύπου στα τυροκομικά η οποία θα πρέπει να αναπτυχθεί και σε άλλες ποικιλίες.
- Στον πρώην Δήμο Τρίγλιας (εντάχθηκε στο Δήμο Νέας Προποντίδας σύμφωνα με το Νόμο 3852/2010 (Σχέδιο “Καλλικράτης”) υπάρχει γεωθερμικό πεδίο, κατάλληλο για ανάπτυξη θερμοκηπίων. (Υπουργείο Μακεδονίας Θράκης, 2013)

2.5. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Μελέτη που δημοσιεύτηκε στην Καθημερινή –οικονομικό δελτίο Ιούνιος 2009 της AlphaBank- στο τεύχος της 6^{ης} Ιουλίου, σελίδα 12, εξηγεί πως οι Έλληνες αγρότες με στήριγμα τις επιδοτήσεις και τις κρατικές ενισχύσεις φαίνεται να έχουν αγκιστρωθεί σε καλλιέργειες «παραδοσιακών» προϊόντων, ανεξαρτήτως κόστους και συνθηκών ζήτησης. Ακόμη και μετά την κατάργηση ή αποδέσμευση των επιδοτήσεων από την παραγωγή, φαίνεται να μην τολμούν ή να αποφεύγουν να υιοθετήσουν νέες καλλιέργειες ή/και μεθόδους παραγωγής με στόχο την ανταγωνιστική παραγωγή.

Επίσης, δεν επιδιώκουν την εκμετάλλευση των νέων ευκαιριών που προκύπτουν από αναπτυσσόμενες αγορές, όπως, π.χ. η καλλιέργεια βιολογικών προϊόντων ή η ανάπτυξη των βιοκαυσίμων. Σε άλλες περιπτώσεις, η μικρή, οικογενειακή εκμετάλλευση, εμποδίζει τους αγρότες -εκτός λίγων εντυπωσιακών περιπτώσεων να ενσωματώσουν την απαιτούμενη τεχνολογία ώστε να παράγουν πρωτοποριακά προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας για τα οποία υπάρχει δεδομένη και υψηλή ζήτηση.

Γενικά, σε μία παγκοσμιοποιημένη, έντονα ανταγωνιστική, αγορά, υπάρχει διέξοδος και για τους Έλληνες αγρότες αφού έχουν το πλεονέκτημα της παραγωγής υψηλής ποιότητας ντόπιων προϊόντων που προτιμώνται από τους εγχώριους και ξένους καταναλωτές. Αρκεί να οργανωθούν καλύτερα σε επιχειρηματική βάση έτσι ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες των διεθνών αγορών των γεωργικών προϊόντων, να εφοδιάζονται με τα αναγκαία κεφάλαια και να επωφελούνται από τις υποδομές που βελτιώνονται συνεχώς.

Συνοψίζοντας, θα μπορούσαν να ενημερωθούν αλλά και να υλοποιήσουν προγράμματα τα οποία πραγματοποιούνται κατά διαστήματα για όλους τους τομείς της Γεωργίας (βλ. Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης «Αλέξανδρος Μπαλατατζής» 2007-2013, του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΈΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΑΡΝΑΙΑΣ/ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

3.1. ΈΤΟΣ ΊΔΡΥΣΗΣ - ΣΚΟΠΟΣ - ΜΈΛΗ ΈΝΩΣΗΣ

Σύμφωνα με το καταστατικό της, η «Ένωση αγροτικών συνεταιρισμών Αρναίας» ιδρύθηκε το 1940 με την επωνυμία «Ένωση Δασικών και Γεωργικών Συνεταιρισμών Αρναίας» (Ε.Δ.Γ.Σ. Αρναίας). Η Ένωση έχει έδρα της το δημοτικό διαμέρισμα Αρναίας του Δήμου Αριστοτέλη Χαλκιδικής. Περιφέρεια της Ενώσεως ορίζεται αυτή των τέως διοικητικών επαρχιών α) Αρναίας, β) Χαλκιδικής της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Χαλκιδικής και γ) Λαγκαδά της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Θεσσαλονίκης.

Το άρθρο 3 του καταστατικού ορίζει το σκοπό και τις δραστηριότητες της Ένωσης. Σκοπός της Ένωσης είναι ο συντονισμός και η ενίσχυση του έργου των συνεταιρισμών-μελών της και η δια της συνεργασίας προαγωγή της οικονομίας των μελών της και του αγροτικού κόσμου της περιοχής της.

Η χρονική διάρκεια της Ένωσης είναι απεριόριστη. Μέλη της Ένωσης μπορεί να γίνουν όλοι οι αγροτικοί συνεταιρισμοί που δραστηριοποιούνται σε οποιοδήποτε κλάδο της αγροτικής οικονομίας και εδρεύουν στην περιφέρειά της κατόπιν αποφάσεως της γενικής τους συνέλευσης. Τα μέλη δεν μπορούν να είναι μέλη και άλλης ομοειδούς Ένωσης.

Διαγράφεται υποχρεωτικά με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου κάθε μέλος το οποίο δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 5 του καταστατικού της Ένωσης και κάθε μέλος το οποίο διαλύθηκε με οποιονδήποτε τρόπο. Διαγράφεται επίσης κάθε μέλος το οποίο καθυστερεί αδικαιολόγητα την εισφορά του προς την Ένωση ή καθυστερεί οποιαδήποτε άλλη οφειλή του προς αυτήν και για την είσπραξη της οποίας έχει αρχίσει αναγκαστική εκτέλεση.

Ο συνεταιρισμός που αποχωρεί δικαιούται να μετέχει στις γενικές συνελεύσεις μέχρι την λήξη της χρήσεως κατά την οποία εξέρχεται. Από την ημέρα της αποχώρησης θεωρείται ότι οι αντιπρόσωποί του παραιτήθηκαν από τα όργανα της Ενώσεως.

Από την άλλη, τα μέλη της Ενώσεως ευθύνονται για όλες τις υποχρεώσεις μέχρι ποσού ίσο με πεντακοσιαπλάσιο του ποσού στο οποίο ανέρχονται οι μερίδες για τις οποίες ενεγράφη ο καθένας. Υποχρεούνται να καταβάλουν τα δικαιώματα εγγραφής που αναλογούν στον καθένα και τις

εισφορές που τυχόν αποφασίζονται με αποφάσεις της γενικής συνέλευσης της Ενώσεως.

Σύμφωνα με το άρθρο 10 τα μέλη υποχρεούνται:

- i. Να τηρούν τους όρους του καταστατικού της Ενώσεως, τους κανονισμούς, τις αποφάσεις της γενικής συνέλευσης και των οργάνων της Ένωσης και να συμμετέχουν ενεργά στις δραστηριότητές της.
- ii. Να μη δρουν ανταγωνιστικά προς την Ένωση, να προασπίζονται και να εξυπηρετούν τα συμφέροντά της και να αποφεύγουν πράξεις που τη βλάπτουν.
- iii. Να συντονίζουν τις δραστηριότητές τους με αυτές της Ενώσεως για την επίτευξη των κοινών στόχων και να παρέχουν στην Ένωση χωρίς υπαίτια καθυστέρηση κάθε αναγκαία πληροφορία σχετικά με τις δραστηριότητές τους.

Η υπαίτια παράβαση των υποχρεώσεων των μελών συνιστά λόγο διαγραφής του συνεταιρισμού, κατά τους όρους του παρόντος καταστατικού και της περί αγροτικών συνεταιρισμών νομοθεσίας. Η ευθύνη των μελών της Ενώσεως για τις υποχρεώσεις της προς τρίτους είναι επικουρική και περιορίζεται μέχρι του ορίου που καθορίζεται στην παράγραφο 1 των υποχρεώσεων των μελών της, δηλαδή το πεντακοσιαπλάσιο του ποσού στο οποίο ανέρχονται οι μερίδες για τις οποίες ενεγράφη ο καθένας.

Σύμφωνα με το άρθρο 12 τα μέλη της Ένωσης δικαιούνται:

- i. Να συμμετέχουν στις γενικές συνελεύσεις της, τις διασκέψεις, τις αποφάσεις και τις εκλογές δια αντιπροσώπων τους.
- ii. Να λαμβάνουν μέρος στις εργασίες της Ενώσεως σύμφωνα με τους δι' εκάστη οριζόμενους όρους.

- iii. Να λαμβάνουν γνώση των πρακτικών των γενικών συνελεύσεων οποτεδήποτε και του ισολογισμού και λογαριασμού κερδών και ζημιών δεκατέσσερις τουλάχιστον ημέρες πριν την υποβολή τους προς έγκριση στη γενική συνέλευση.

3.2 ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ – ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ – ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΈΝΩΣΗΣ

Βάση του παλαιού καθεστώτος (προ νόμου 4015/2011), το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας ορίζεται στα εκατόν πενήντα ευρώ (150€). Κάθε συνεταιρισμός-μέλος οφείλει με την εγγραφή του να αποκτήσει υποχρεωτικά μία τουλάχιστον μερίδα για κάθε πενήντα (50) μέλη του και οπωσδήποτε μια (1) αν αριθμεί λιγότερους των πενήντα. Με την εφαρμογή του νέου νόμου το ποσό της συνεταιριστικής μερίδας παραμένει στα 150€ αλλά επιβαρύνει τον κάθε αγρότη-μέλος ξεχωριστά και τους Δασικούς Συνεταιρισμούς που υφίστανται ακόμη ως Νομικά πρόσωπα.

Τα μέλη μπορούν να αποκτούν πρόσθετες υποχρεωτικές μερίδες ανάλογα με το ύψος των συναλλαγών τους με την Ένωση και κατόπιν αποφάσεως της γενικής συνέλευσης της Ένωσης.

Στην έννοια της συναλλαγής περιλαμβάνεται το άθροισμα της αξίας των προϊόντων, των εφοδίων και των υπηρεσιών που παρέχονται στα μέλη. Σε κάθε πρόσθετη υποχρεωτική μερίδα αντιστοιχεί μία ψήφος και ένας αντιπρόσωπος στη γενική συνέλευση. Ο συνολικός αριθμός των ψήφων δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να υπερβεί τις πέντε (5)

Με απόφαση της γενικής συνέλευσης μπορεί να αναπροσαρμόζεται το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας. Οι συνεταιριστικές μερίδες αποτελούν κτήμα των μελών. Σε περίπτωση διαλύσεως της Ένωσης αυτά θεωρούνται πιστωτές της, δεν μπορούν όμως να πληρωθούν πριν την εξόφληση των πάσης φύσεως υποχρεώσεων της Ένωσης.

Απαγορεύεται η εκχώρηση των συνεταιριστικών μερίδων σε τρίτο. Απαγορεύεται στην Ένωση να αγοράζει ή να δέχεται ως ενέχυρο τις μερίδες των μελών. Δεν επιτρέπεται επίσης η επιστροφή μερίδων στους συνεταιρισμούς εφόσον αυτοί δεν έχουν αποχωρήσει από την Ένωση, ούτε και η δωρεά στους συνεταιρισμούς των οφειλόμενων.

Η αυτοτέλεια των συνεταιρισμών μελών που ανήκουν στην Ένωση κατά την διαχείριση των υποθέσεων τους δε θίγεται.

Καμία εργασία δεν επιτρέπεται να γίνει εφόσον δεν προβλέπεται από το καταστατικό και τις αποφάσεις των αρμόδιων οργάνων.

Αν τα έξοδα της Ένωσης δεν καλύπτονται εκ των κερδών της τα μέλη υποχρεούνται στην καταβολή ειδικών εισφορών αν κάτι τέτοιο αποφασιστεί από τη γενική συνέλευση.

Για την επίτευξη των σκοπών της σύμφωνα με τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας και του καταστατικού αναπτύσσει τις παρακάτω **δραστηριότητες**:

- i. Παρέχει στα μέλη της κάθε συνδρομή και μεριμνά για τον εφοδιασμό τους με τα αγαθά που είναι απαραίτητα για την πρωτογενή και δευτερογενή παραγωγή τους.
- ii. Φροντίζει για την διακίνηση, διαφήμιση και εμπορία των προϊόντων των μελών της. Ενεργεί συγκέντρωση, αποθήκευση, συντήρηση, επεξεργασία, τυποποίηση και πώληση των γεωργικών και λοιπών προϊόντων των μελών της και των σε αυτούς εγγεγραμμένων παραγωγών κατ' εντολή και για λογαριασμό τους.
- iii. Εμπορεύεται είδη γεωργικής και βιοτικής ανάγκης, ιδρύει εργαστήρια γεωργικής βιοτεχνίας, πρατήρια διαθέσεως γεωργικών, κτηνοτροφικών, δασικών, πτηνοτροφικών και λοιπών προϊόντων.
- iv. Αποκτά ακίνητα, αποθήκες εργοστάσια, μηχανολογικές εγκαταστάσεις επεξεργασίας, κατεργασίας, συντήρησης και συσκευασίας δασικών, μελισσοκομικών, γαλακτοκομικών, πτηνοτροφικών και λοιπών προϊόντων καθώς και οχήματα, γεωργικές μηχανές και εργαλεία για την εξυπηρέτηση των αναγκών της.
- v. Πρακτορεύει στην περιφέρειά της ασφαλιστικές εταιρίες κατά προτίμηση συνεταιριστικές.
- vi. Παρέχει υπηρεσίες λογιστικής υποστήριξης των συνεταιρισμών- μελών της και φροντίζει για τις νομικές τους υποθέσεις εφόσον αυτό ζητηθεί. Φροντίζει για την ενημέρωση των συνεταιρισμών για θέματα συνεταιριστικής φύσεως, νομοθεσίας, εκπαίδευσης, ευρωπαϊκών ή εθνικών προγραμμάτων. Προσπαθεί να διδάξει το θεσμό του

Συνεταιρισμού στο γεωργικό πληθυσμό της περιφέρειάς της και εφαρμόζει όλα τα νόμιμα μέσα για την ανάπτυξη της συνεταιριστικής συνειδησεως στους αγρότες και τη συνεταιριστική εκπαίδευση.

- vii. Συνεργάζεται με άλλες συνεταιριστικές οργανώσεις.
- viii. Ιδρύει και λειτουργεί αγροτουριστικές μονάδες.
- ix. Ασκεί κάθε δραστηριότητα για τη βελτίωση του κοινωνικού, βιοτικού και πολιτιστικού επιπέδου των αγροτών της περιοχής.

Για την **εκπλήρωση** των σκοπών της η Ένωση:

- Αποτελεί μέλος της Πανελλήνιας Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.).

Μπορεί με **απόφαση** της γενικής συνέλευσης:

- Να συμπράττει σε κοινές επιχειρήσεις με καταναλωτικούς ή άλλους συνεταιρισμούς, νομικά πρόσωπα του δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα, με κοινωφελείς οργανισμούς, συνεταιριστικές οργανώσεις άλλων χωρών και επιχειρήσεις Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- Να συνιστά ή μετέχει τηρώντας τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία του νόμου σε εταιρίες του εμπορικού νόμου ή του Αστικού Κώδικα που έχουν αντικείμενό τους δραστηριότητα που εμπίπτει στους σκοπούς της Ενώσεως.

3.3 ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΑΔΥΝΑΜΪΕΣ ΤΗΣ ΈΝΩΣΗΣ

Σύμφωνα με τις πληροφορίες που μας παρείχε ο υπεύθυνος του λογιστηρίου, εδώ και 72 χρόνια η ένωση στεγάζεται σε ενοικιαζόμενες εγκαταστάσεις, στην κεντρική πλατεία της Αρναίας, οι οποίες λόγω της κακής τοποθεσίας και έκτασής τους, δυσχεραίνουν τη λειτουργία της. Μέσα στο σχέδιο εξέλιξης της Ένωσης είναι η αγορά οικοπέδου. Παρ' όλα αυτά δεν καλύπτει τις προδιαγραφές για σωστή και κερδοφόρα λειτουργία του συνεταιρισμού λόγω της μικρής εκτάσεώς του. Εξαιτίας ότι οι εγκαταστάσεις βρίσκονται σε κεντρικό σημείο της Αρναίας δημιουργούνται προβλήματα όπως δυσκολία κίνησης των φορτηγών λόγω της στενότητας του δρόμου και τις μεγάλης κυκλοφορίας. Άμεση συνέπεια αυτού είναι να γίνονται ζημιές στα προϊόντα κατά τη μεταφορά

τους. Άλλο ένα πρόβλημα που δημιουργεί η μικρή έκταση των εγκαταστάσεων είναι η δυσκολία των βασικών εργασιών παρόλες τις προσπάθειες των εργαζομένων για την καλή κατανομή του χώρου. Ενώ άλλη μια από τις βασικές αδυναμίες του συνεταιρισμού είναι η έλλειψη των αναγκαίων μεταφορικών μέσων.

3.4. ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΑ ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Σε ερώτηση για τα δυνατά σημεία της Ένωσης τονίστηκε πως ένα βασικό σημείο είναι οι καλές σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ των υπαλλήλων, αλλά και απέναντι στους προϊσταμένους. Λόγω της σωστής συνεργασίας αλλά και της καλής επικοινωνίας που έχει διαμορφωθεί μέσα στην Ένωση, δίνεται η δυνατότητα για μια σωστή και ομαλή λειτουργία του συνεταιρισμού.

Άλλο ένα πολύ σημαντικό δυνατό σημείο είναι οι καλές σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ της Ένωσης και των πελατών του. Υπάρχει μια αμεσότητα κυρίως με τα μέλη του. Η διατήρηση αυτής της σχέσης επιφέρει κέρδος και στις δυο πλευρές, καθώς η Ένωση λειτουργεί αποδοτικότερα στο πλαίσιο καλής συνεργασίας και αυτό έχει θετικό αντίκτυπο στην απόδοση της. Αλλά και από την πλευρά των μελών της η άρτια συνεργασία, δημιουργεί κλίμα εμπιστοσύνης με αντίκτυπο την ομαλή λειτουργία χωρίς συγκρούσεις και προστριβές.

Σχολιάζοντας την εφαρμογή του νέου Νόμου, τόνισε τη θετική επίδρασή του στην καθαρή θέση της Ένωσης καθώς αύξησε τα περιουσιακά της στοιχεία αλλά και τα έσοδα της από τις συνεταιριστικές μερίδες, καθώς προστέθηκε επιπλέον κεφάλαιο στα πλαίσια της συνένωσης με άλλους συνεταιρισμούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΈΝΩΣΗΣ

4.1. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΈΝΩΣΗΣ

Η Ένωση Δασικών και Γεωργικών Συνεταιρισμών Αρναίας, ως πρωτοβάθμια οργάνωση πλέον, έχει ως μέλη της αγρότες – φυσικά πρόσωπα αλλά και Δασικούς Συνεταιρισμούς οι οποίοι δεν συμπεριελήφθησαν στον νόμο 4015/2011. Τα μέλη της στο σύνολο τους είναι 170 αγρότες.

Τα προϊόντα που εμπορεύεται περιορίζονται στα σιτηρά. Συγκεκριμένα, σιτάρι, κριθάρι και βρώμη. Τα προϊόντα αυτά δημοπρατούνται σε πλειοδοτικούς διαγωνισμούς και διασφαλίζεται η νόμιμη πώλησή τους και η αποπληρωμή των αγροτών-μελών. Η τιμή τους, τα τελευταία χρόνια, κατά μέσο όρο κινείται μεταξύ των 18 έως 22 λεπτών του ευρώ.

Βέβαια, θα μπορούσε να υπάρξει κάποια εξέλιξη και ανάπτυξη και σε άλλα προϊόντα, όπως αυτά των βιολογικών καλλιεργειών, αλλά δεν έχει γίνει ακόμα κάποια τέτοια κίνηση επειδή η παραγωγή είναι εξαιρετικά μικρή στην περιοχή και οι αγρότες αντιμετωπίζουν με φόβο την επέκταση της δραστηριότητάς τους σε οτιδήποτε καινούριο.

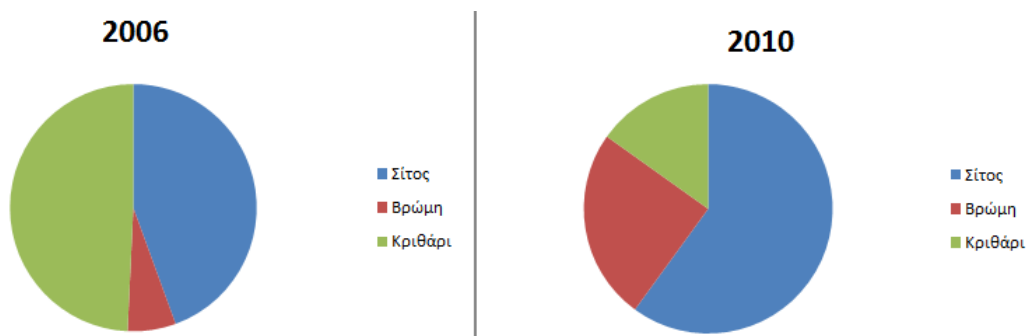
Παρακάτω παρουσιάζονται οι ποσότητες που συγκέντρωσε η Ένωση διαχρονικά από το 2006 έως το 2010

Πίνακας 4.1: Ποσότητες που συγκέντρωσε η Ένωση διαχρονικά από το 2006 έως το 2010 (σε κιλά)

	2006	2007	2008	2009	2010
Σίτος	869.670	596.160	1.140.285	595.686	654.901
Βρώμη	123.820	189.190	291.761	199.972	270.652
Κριθάρι	964.102	345. 552	375.170	133.274	165.410
Σύνολο	1.957.592	1.130.902	1.807.216	928.932	1.090.963

Πηγή: Ένωση Δασικών και Γεωργικών Συνεταιρισμών Αρναίας

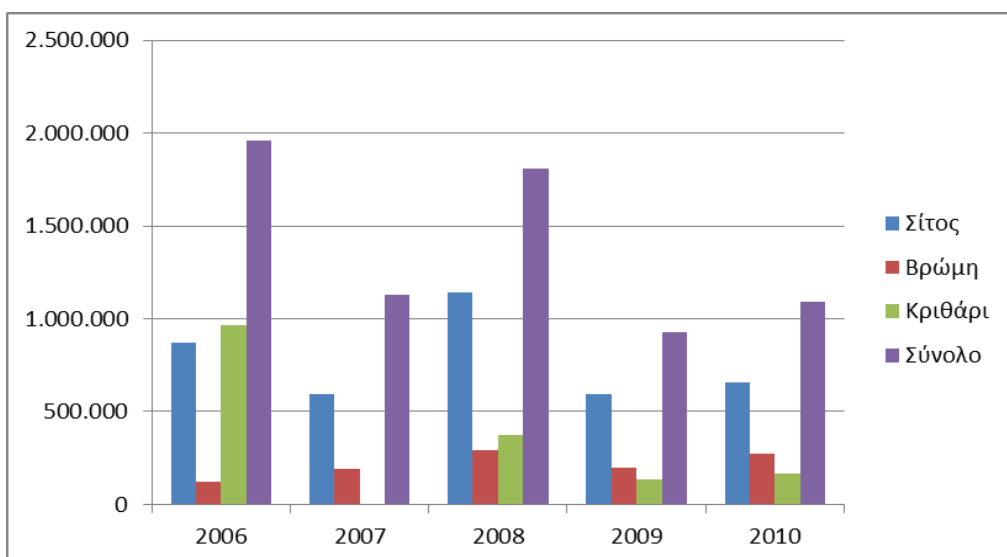
Διάγραμμα 4.1: Κατανομή των προϊόντων της Ένωσης για τα έτη 2006 και 2010

Όπως παρατηρούμε και στις παραπάνω πίτες μεταξύ των ετών 2006 και 2010 υπάρχει μεγάλη διαφορά στην παραγωγή κριθαριού ενώ φαίνεται πως αυξάνεται και η παραγωγή της βρώμης. Από την άλλη πλευρά, η ποσότητα του σίτου μειώθηκε περίπου στο μισό, γεγονός που μπορεί να εξηγείται είτε από τις καιρικές μεταβολές που ωθούν στην παραγωγή συγκεκριμένων προϊόντων, είτε από τη μεταβολή στα προϊόντα που επιχορηγούνται και προς τα οποία στρέφονται οι παραγωγοί.

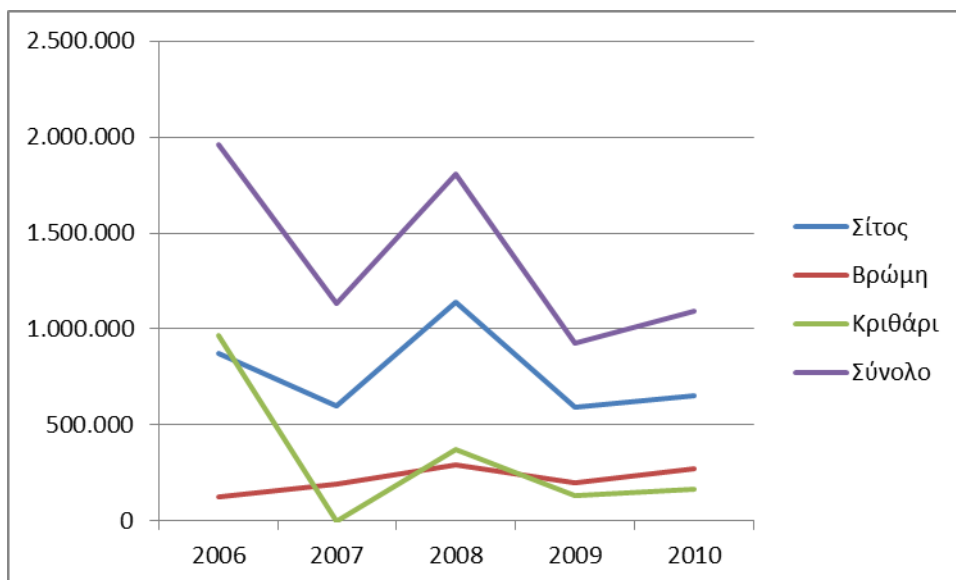
Το παρακάτω γράφημα παρουσιάζει για κάθε έτος ξεχωριστά καθώς και το σύνολο των παραγόμενων προϊόντων της ένωσης. Αρχικά παρατηρούμε ότι η συνολική ποσότητα από το 2006 έχει μειωθεί αισθητά τα κατά τα έτη 2009 και 2010. Επιπλέον κατά το έτος 2007 η παραγωγή κριθαριού σχεδόν εκμηδενίστηκε ενώ το σιτάρι παραμένει στην πρώτη θέση της παραγωγής.

Γράφημα 4.1: Ποσότητες παραγωγής των προϊόντων της Ένωσης κατά τα έτη 2006-2010

Τέλος παρουσιάζεται η εξέλιξη της παραγωγής του κάθε προϊόντος ξεχωριστά με σταθερή την παραγωγή του σίτου όπως παρατηρούμε και μικρή άνοδο της βρώμης διαχρονικά

Γράφημα 4.2: Διαχρονική εξέλιξη των προϊόντων της Ένωσης κατά τα έτη 2006-2010

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Ένωσης το 50% των προϊόντων πουλήθηκε σε εμπόρους ενώ το υπόλοιπο 50% διατέθηκε στους κτηνοτρόφους της περιοχής.

Οι τιμές που αγοράστηκε και πουλήθηκε το κάθε προϊόν φαίνεται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 4.2: Τιμές αγοράς και πώλησης των προϊόντων της Ένωσης για τα έτη 2006-2010

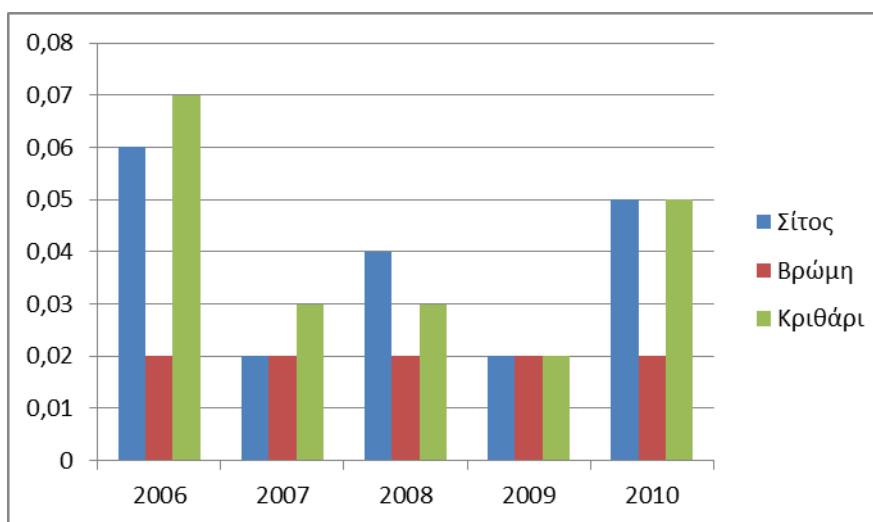
		2006	2007	2008	2009	2010
Σίτος	Αγορά	0,10	0,15	0,16	0,12	0,10
	Πώληση	0,16	0,17	0,20	0,14	0,15
Βρώμη	Αγορά	0,17	0,16	0,18	0,16	0,16

	Πώληση	0,19	0,18	0,20	0,18	0,18
Κριθάρι	Αγορά	0,10	0,14	0,17	0,12	0,12
	Πώληση	0,17	0,17	0,20	0,14	0,17

Πηγή: Ένωση Δασικών και Γεωργικών Συνεταιρισμών Αρναίας

Όπως φαίνεται και από τον παραπάνω πίνακα τιμών για το 2010 ο σίτος και η βρώμη έχουν το μεγαλύτερο περιθώριο κέρδους 0,05 λεπτά (διαφορά τιμή αγοράς και πώλησης), ενώ η βρώμη έχει μόνο 0,02 λεπτά. Συγκεκριμένα στο παρακάτω διάγραμμα φαίνεται το περιθώριο κέρδους για κάθε προϊόν κατά τα έτη 2006-2010 με το σίτο τα έτη 2009 και 2010 να είναι στο ίδιο επίπεδο με το κριθάρι.

Γράφημα 4.3: Το περιθώριο κέρδους της Ένωσης από την πώληση των προϊόντων 2006-2010

Η Ένωση έχει τα γραφεία της στην Αρναία, ενώ υπάρχουν αποθήκες δημητριακών εμπορευμάτων στις περιοχές της Αρναίας, Μεγάλης Παναγιάς, στο Γοματι, Ιερρισσο και Παραθουσα. Τέλος, στις εγκαταστάσεις της Ένωσης συγκαταλέγεται και το σουπερ μάρκετ. Το σύνολο επενδύσεων τα τελευταία έτη ανέρχεται σε 50.000 για την επισκευή των αποθηκευτικών χώρων των δημητριακών.

Αναφορικά με τις δασικές δραστηριότητες του συνεταιρισμού, αυτές αφορούν:

- **Υλοτόμηση των διαφόρων δασικών συστάδων**

Συμφώνα με το πίνακα εκμετάλλευσης του εκάστοτε δασαρχείου αρμόδιο για την εκμετάλλευση των δασικών συστάδων, κάθε χρόνο ανατίθενται στους δασικούς συνεταιρισμούς η εκμετάλλευση τους σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα 126/86 έναντι ενός μισθώματος-τιμήματος. Ο δασικός συνεταιρισμός υλοτομεί τις σχετικές συστάδες και αφού πληρώσει το αντίστοιχο μίσθωμα προχωρεί προς την πώληση των ξύλων που παράγονται από την υλοτόμηση προς ίδιον όφελος στα παραγόμενα είδη, που είναι τα καυσόξυλα κ η χρήσιμη ξυλεία

- **Μετατόπιση των παραγόμενων δασικών προϊόντων από την υλοτόμηση των δασικών συστάδων**

Η μεταφορά των καυσόξυλων που παράγονται από την υλοτόμηση από την δασική συστάδα σε δασόδρομο με στοίβαξη έτοιμα προς καταμέτρηση από το δασαρχείο και προσβάσιμα για φόρτωση από τους εκάστοτε εμπόρους που αγοράζουν τα ξύλα. Παράλληλα με την εκμετάλλευση σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα 126/86 είναι και η κρατική εκμετάλλευση (ΚΕΔ), σύμφωνα με το οποίο τα παραγόμενα προϊόντα (καυσόξυλα) διατίθενται για τις ανάγκες των κατοίκων της περιοχής (ατομικές ανάγκες) με πολύ μικρό κόστος.

- **Καλλιέργεια και βελτίωση των δασικών συστάδων**

Αναφέρεται τόσο βελτίωση και καλύτερη αξιοποίηση των δασικών συστάδων. Η εργασία αυτή περιλαμβάνει παρέμβαση στην αναγεννησιακή μορφή των δασικών συστάδων και εμπεριέχει αραίωση των άχρηστων ξερών δένδρων για να μείνουν τα νέα και γερά δένδρα που θα εμπλουτίσουν τη δασική συστάδα. Η εργασία αυτή πληρώνεται από την κρατική εκμετάλλευση (ΚΕΔ) έναντι στρεμματικής αποζημίωσης (Ένωση Αρναίας, Δασικός Συνεταιρισμός).

Τα δασικά προϊόντα χωρίζονται σε καυσόξυλα (για καύση και κάρβουνο) και στη χρήσιμη ξυλεία (για έπιπλα και οικοδομική ξυλεία). Τα συνηθέστερα είναι: δρυς, καστανιά και οξιά, που αποτελούν και το 90% των προϊόντων, ενώ ακολουθούν

η πεύκη, το πουρνάρι, το αρεο, οι λεύκες και τα έλατα. Τέλος, λιγότερο σύνηθες είναι οι ακακίες και τα πλατάνια.

4.2. ΤΜΉΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΕΝΩΣΗΣ

Τα τμήματα της Ένωσης είναι:

- Τμήμα Λογιστηρίου
- Τμήμα Δασικών και Γεωργικών Συνεταιρισμών
- Τμήμα Προμηθευτών – Πελατών
- Τμήμα Επιδοτήσεων
- Τμήμα Πωλήσεων (Συγκομιδή δημητριακών, πώληση δημητριακών, πώληση φαρμάκων και πώληση λιπασμάτων)
- Σούπερ – Μάρκετ

Ο αριθμός των μόνιμων εργαζομένων της Ένωσης είναι 13 άτομα. 5 άτομα διοικητικό προσωπικό, 5 διαχειριστές, 1 καθαρίστρια και 2 υπάλληλοι για εξωτερικές εργασίες με σύμβαση έργου. Μερικές φορές και εφόσον καθίσταται απαραίτητο, κατά τους θερινούς μήνες, για την παραλαβή και αποθήκευση των σιτηρών, προσλαμβάνεται έκτακτο προσωπικό. Ο μέσος όρος ηλικίας των εργαζομένων κυμαίνεται κατά μέσο όρο στα 40 έτη .

Το μορφωτικό επίπεδο των εργαζομένων ποικίλει. Υπάρχουν απόφοιτοι Ανώτερης Εκπαίδευσης, τμήματος Οικονομικού (2 εργαζόμενοι), υπάρχει απόφοιτος Τ.Ε.Ι - τμήματος Δασοπονίας (1 εργαζόμενος) και οι υπόλοιποι που απασχολούνται στην Ένωση είναι Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. (Προσωπική συνέντευξη: Καραντώνας Β., Υπ Λογιστηρίου Ε.Δ.Γ.Σ.)

4.3. ΟΡΓΑΝΑ ΈΝΩΣΗΣ

Τα όργανα της Ένωσης είναι:

- i. Το διοικητικό συμβούλιο
- ii. Η γενική συνέλευση

Η διοίκηση της Ένωσης ασκείται από το **διοικητικό συμβούλιο** το οποίο αποτελείται από πέντε (5) μέλη. Αν τρεις (3) μήνες πριν την διενέργεια των εκλογών, ο αριθμός των μελών του τακτικού προσωπικού είναι μεγαλύτερος

από είκοσι (20) στο διοικητικό συμβούλιο συμμετέχει εκπρόσωπος του προσωπικού που εκλέγεται από αυτό. Στην έννοια του τακτικού προσωπικού δεν περιλαμβάνονται οι εποχιακοί εργάτες ή οι συνδεδεμένοι με σύμβαση έργου με την Ένωση. Ο εκπρόσωπος του προσωπικού συμμετέχει με δικαίωμα ψήφου μόνο στα θέματα που αφορούν το προσωπικό και αποκλείεται από κατάληψη οποιουδήποτε αξιώματος. Μέχρι την εκλογή εκπροσώπου από το προσωπικό συμμετέχει ο πρόεδρος του συλλόγου προσωπικού. Αν δεν υπάρχει σύλλογος τότε τα υπόλοιπα μέλη του διοικητικού συμβουλίου ορίζουν τον εκπρόσωπο του προσωπικού μέχρι την εκλογή νέου.

Η διάρκεια της θητείας του διοικητικού συμβουλίου είναι τέσσερα (4) έτη. Οι εκλογές για την ανάδειξη των μελών του διοικητικού συμβουλίου διεξάγονται και οι σύμβουλοι εκλέγονται σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού της Ένωσης.

Το διοικητικό συμβούλιο εκπροσωπεί την Ένωση δικαστικά και εξώδικα και αποφασίζει πάνω σε όλα τα θέματα που αφορούν τη διοίκηση, τη διαχείριση και γενικά τη λειτουργία της Ένώσεως για την επίτευξη των σκοπών της σύμφωνα με το καταστατικό, την περί αγροτικών συνεταιρισμών νομοθεσία και τις αποφάσεις της γενικής συνέλευσης.

Η **γενική συνέλευση** αποτελεί το ανώτατο όργανο της Ένωσης. Συμμετέχουν σε αυτή οι αντιπρόσωποι όλων των μελών τα οποία έχουν εκπληρώσει τις ληξιπρόθεσμες οικονομικές τους υποχρεώσεις προς την Ένωση, ανάλογα με τον αριθμό των συνεταιριστικών τους μερίδων

Η γενική συνέλευση είναι αρμόδια να αποφασίσει για κάθε θέμα που από το καταστατικό ή το νόμο δεν υπάγεται στην αρμοδιότητα άλλου οργάνου. Αποφασίζει για τα θέματα που αναφέρονται στην ημερήσια διάταξη με απόλυτη πλειοψηφία των παρισταμένων αντιπροσώπων και οι αποφάσεις της είναι υποχρεωτικές για όλα τα μέλη της ανεξαρτήτως αν διαφώνησαν ή δεν παρευρίσκονταν κατά τη λήψη τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΈΝΩΣΗΣ ΒΑΣΗ ΤΩΝ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΩΝ ΤΩΝ 10 ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ ΕΤΩΝ (2000-2010)

5.1. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΉ ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Οι συνεταιρισμοί ως οικονομικές οργανώσεις επιδιώκουν την μεγιστοποίηση ορισμένων οικονομικών κυρίως επιδιώξεων. Για την πραγματοποίηση των σκοπών αυτών είναι απαραίτητο να αποκτούν την εμπιστοσύνη τόσο των συνεταιριστικών μελών όσο και των πιστωτών τους, όπως κάνουν και οι άλλες επιχειρήσεις.

Για αυτό το λόγο σε τακτικά χρονικά διαστήματα οι συνεταιριστικές οργανώσεις καταρτίζουν τον ισολογισμό και τον λογαριασμό των αποτελεσμάτων διαχείρισεως ώστε να είναι δυνατό να ελέγχεται η οικονομική τους θέση από τα αρμόδια όργανα (ελεγκτές).

Διαχειριστική χρήση είναι η περίοδος για την οποία συγκεντρώνονται και αποτιμώνται οι δοσοληψίες του συνεταιρισμού και οι υποχρεώσεις και απαιτήσεις του. Η διαχειριστική χρήση είναι ετήσια και συμπίπτει με το ημερολογιακό έτος. Παλαιότερα μπορούσε να άρχιζε και τελείωνε στο μέσο της χρονιάς. Η απεικόνιση της οικονομικής κατάστασης του συνεταιρισμού στον ισολογισμό δίνει τη δυνατότητα στα μέλη να έχουν μια σαφή εικόνα της οικονομικής θέσης της οργάνωσής τους.

Το γεγονός ότι οι συνεταιρισμοί δεν είναι εταιρείες δεν πρέπει να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι οι συνεταιρισμοί δεν πρέπει να εμφανίζουν κέρδη. Πρέπει να καταστεί αντιληπτό ότι όταν οι συνεταιρισμοί εμφανίζουν κέρδη αυτό ίσως επιβεβαιώνει μια αποτελεσματική λειτουργία. Επίσης, όταν οι συνεταιρισμοί συνεχώς επεκτείνουν το μέγεθός τους που μπορεί να μετριέται με ορισμένα στοιχεία του ενεργητικού (συνολικό ενεργητικό ή πάγιο) ή του παθητικού (συνεταιριστικές μερίδες ή αποθεματικά) ή κερδών ή εξόδων για επενδύσεις, τότε αυτό είναι μια απόδειξη αποτελεσματικής λειτουργίας. Αντίθετα, όταν μια συνεταιριστική μονάδα για μακρό χρονικό διάστημα παρουσιάζει συνεχώς ζημίες, τότε αυτό δείχνει μια όχι αποτελεσματική λειτουργία. (Νόττα, 2004)

5.2. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

Η ανάλυση χρηματοδοτικών λόγων έχει αποδειχθεί εξαιρετικά χρήσιμη στον προσδιορισμό της οικονομικής θέσης των συνεταιριστικών οργανώσεων (Peters and Price, στη Νόττα, 2004). Οι λόγοι αυτοί σχηματίζονται σαν πηλίκο διαφόρων στοιχείων του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσης και μπορούν γενικά να ταξινομηθούν ως εξής:

1. Λόγοι «ρευστότητας» που δείχνουν την ικανότητα των συνεταιρισμών να καλύπτουν βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.
 - α) Βαθμός κάλυψης βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων
 - β) Σχέση ταχύτητας ρευστοποίησης
2. Λόγοι «συνδέσεως» που δείχνουν πόσο πολύ η χρηματοδότηση του συνεταιρισμού γίνεται με ξένα κεφάλαια.
3. Λόγοι «αποδοτικότητας» που δείχνουν την αποδοτικότητα με την οποία ο συνεταιρισμός χρησιμοποιεί τους συντελεστές παραγωγής του.
 - α) Κυκλοφορία αποθεμάτων
 - β) Ταχύτητα κυκλοφορίας κεφαλαίων
 - γ) Ταχύτητα κυκλοφορίας συνολικού και πάγιου ενεργητικού
4. Λόγοι «κέρδους» που δείχνουν τα κέρδη που πραγματοποιούνται σε σχέση με τις πωλήσεις και το επενδυμένο κεφάλαιο.
 - α) Λόγος κέρδους σε σχέση με τις πωλήσεις
 - β) Λόγος κέρδους σε σχέση με το ενεργητικό
 - γ) Λόγος κέρδους σε σχέση με την καθαρή αξία
5. Λόγοι «παγίου κεφαλαίου» που δείχνουν τη σχέση παγίου περιουσίας
 - α) Λόγος παγιοποίησης ενεργητικού
 - β) Βαθμός κάλυψης παγίου ενεργητικού

Λεπτομερής εξήγηση κάποιων χρηματοδοτικών λόγων-δεικτών θα γίνει πιο κάτω (υποκεφ. 5.5.) μέσα από την απεικόνιση των ισολογισμών της Ενώσεως Δασικών και Γεωργικών Συνεταιρισμών Αρναίας.

5.3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΉ ΔΙΑΧΕΪΡΙΣΗ ΤΗΣ ΈΝΩΣΗΣ

Σύμφωνα με το καταστατικό της Ενώσεως (Άρθρα 43,44,45), το λογιστικό έτος της αρχίζει την 1^η Ιανουαρίου και λήγει την 31^η Δεκεμβρίου κάθε ημερολογιακού έτους. Κατά τη λήξη της χρήσης κλείνονται τα βιβλία της Ενώσεως, διενεργείται απογραφή της περιουσίας της και καταρτίζονται ο ισολογισμός και ο λογαριασμός «αποτελέσματα χρήσης», που υποβάλλονται από το διοικητικό συμβούλιο στην τακτική γενική συνέλευση μαζί με τις αναγκαίες επεξηγηματικές εκθέσεις λογοδοσίας για τα πεπραγμένα του έτους που έληξε.

Το διοικητικό συμβούλιο συντάσσει και πρόγραμμα δράσης συνοδευόμενο από προϋπολογισμό δαπανών για την επόμενη περίοδο το οποίο επίσης υποβάλλεται στη γενική συνέλευση.

Αν από τα ακαθάριστα έσοδα της Ένωσης αφαιρεθούν οι κάθε είδους δαπάνες, οι ζημίες και οι αποσβέσεις, το υπόλοιπο που απομένει το διαχειριστικό υπόλοιπο περιλαμβάνει πλεονάσματα και κέρδη.

Αν η γενική συνέλευση αποφασίσει συμμετοχή στα πλεονάσματα ή τα κέρδη των συνεταιριστικών μερίδων τα ποσά αυτά αφαιρούνται πριν από οποιαδήποτε άλλη χρησιμοποίηση.

Από τα πλεονάσματα, πριν από την αφαίρεση για τις συνεταιριστικές μερίδες, κρατείται ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού. Η κράτηση αυτή παύει να είναι υποχρεωτική όταν το τακτικό αποθεματικό φθάσει στο ύψος του συνολικού ποσού των υποχρεωτικών μερίδων και επαναφέρεται αν υστερήσει. Η γενική συνέλευση μπορεί να αποφασίσει μεγαλύτερο ποσοστό κράτησης.

Η γενική συνέλευση μπορεί να αποφασίσει το σχηματισμό έκτακτων αποθεματικών σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία με σκοπό την κάλυψη ζημιών καθώς και ειδικών αποθεματικών.

Το υπόλοιπο των πλεονασμάτων διατίθεται:

- α) Για την ανάπτυξη της Ενώσεως και για την υποστήριξη δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από τα όργανα της.
- β) Αποδίδεται στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους.

5.4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΪΚΤΕΣ ΤΗΣ ΈΝΩΣΗΣ

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ / ΔΕΙΚΤΕΣ ΒΑΣΗ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΩΝ 2000-2010 Ε.Δ.Γ.Σ. ΑΡΝΑΙΑΣ								
	Βαθμός κάλυψης βραχυ/θεσμων οφειλών	Λόγος ταχύτητας ρευστοποίησης	Λόγος σύνδεσης	Ταχύτητα κυκλότητας κεφαλαίων	Ταχύτητα κυκλότητας του συνολικού ενεργητικού	Ταχύτητα κυκλότητας του πάγιου ενεργητικού	Λόγος κέρδους σε σχέση με τις πωλήσεις	Λόγος παγιοποίησης ενεργητικού
2000	0,93%	0,90%	30,43%	0,92 φορές	0,84	9,16	-0,44%	9%
2001	0,78%	0,71%	-46,24%	2,46 φορές	1,96	9,68	0,30%	20%
2002	0,74%	0,53%	-17,57%	2,8 φορές	2,2	10,32	0,16%	21%
2003	0,70%	0,48%	-17,17%	2,9 φορές	2,17	10,11	0,19%	21%
2004	0,74%	0,40%	-14,39%	1,92 φορές	1,54	7,76	-2,4%	20%
2005	0,92%	0,64%	4,66%	2,59 φορές	1,97	8,29	1,64%	24%
2006	0,89%	0,60%	80,41%	2,67 φορές	2,35	19,54	-0,097%	12%
2007	0,82%	0,54%	-10,19%	2,71 φορές	2,47	27,54	-5,32%	9%

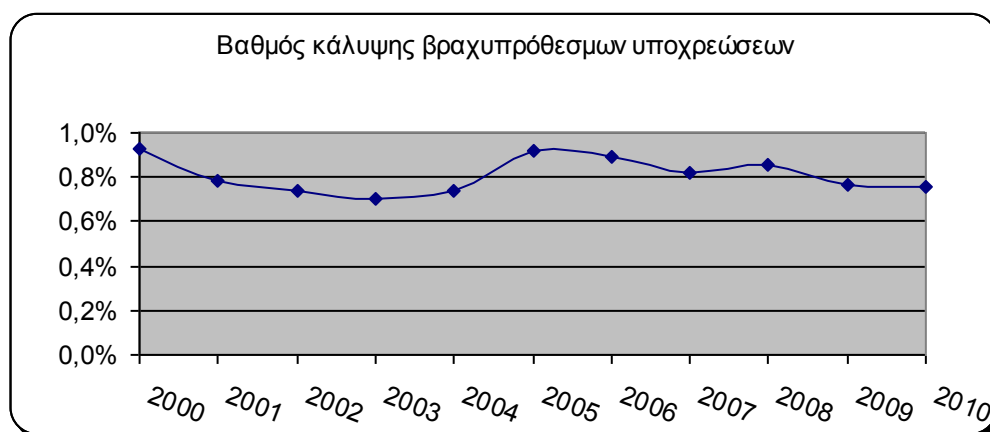
2008	0,86%	0,43%	122%	2,32 φορές	1,99	13,83	4,40%	14%
2009	0,77%	0,49%	-10,8%	3,84 φορές	3,27	22,16	-3,8%	15%
2010	0,76%	0,45%	-9,95%	2,84 φορές	2,4	15,71	-0,7%	15%

5.5. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ ΈΝΩΣΗΣ ΜΕ ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Ο βαθμός κάλυψης βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων (BB) προσδιορίζεται από τον λόγο των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων και του κυκλοφοριακού.

$$BB = \frac{\text{Κυκλοφοριακό ενεργητικό}}{\text{βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις}}$$

Το κυκλοφοριακό ενεργητικό μπορεί να περιλαμβάνει το ταμείο, αποθέματα έτοιμων και ημικατεργασμένων προϊόντων, πρώτες ύλες, χρεώστες, και χρεόγραφα που μπορούν να διατεθούν. Οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις περιλαμβάνουν πιστωτές, λογαριασμούς πληρωτέους, χρέη τραπεζών και οφειλόμενους φόρους ή άλλες υποχρεώσεις προς το δημόσιο. Για την Ε.Δ.Γ.Σ. Αρναίας, ο συγκεκριμένος λόγος για την τελευταία δεκαετία έχει ως εξής:

Όταν η κάλυψη από το κυκλοφοριακό ενεργητικό είναι διπλάσια των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων (2/1) ο βαθμός είναι κανονικός. Το γεγονός πως καθ' όλη τη δεκαετία ο λόγος δεν ξεπερνά τη μονάδα σημαίνει πως η σχέση είναι σταθερά δυσμενής για την Ένωση. Αυξημένη τιμή παρουσιάζεται μόνο τις χρονιές 2000 και 2005, χωρίς όμως και πάλι να ξεπερνά τη μονάδα (1/1).

Η **σχέση ταχύτητας ρευστοποίησης** δείχνει πόσο γρήγορη είναι η μετατροπή των στοιχείων ενεργητικού σε χρήμα και περιλαμβάνει χρεώστες, ταμείο και χρεόγραφα.

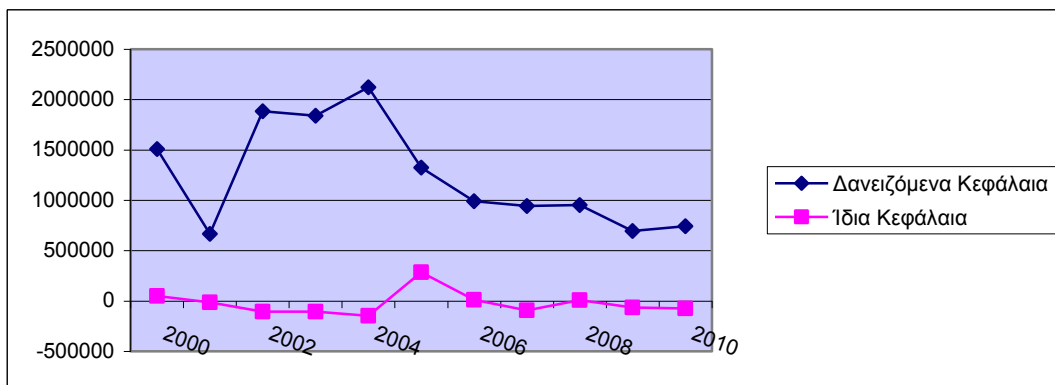
$$\Lambda TP = \frac{\text{Άμεσα ρευστοποιήσιμο ενεργητικό}}{\text{Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις}}$$

Η σχέση αυτή πρέπει να είναι χαμηλότερη της μονάδας. Για την Ε.Δ.Γ.Σ. Αρναίας παρουσιάζεται ως εξής:

Το γεγονός ότι κάποιες χρονιές η σχέση είναι πολύ μικρότερη της μονάδας, όπως το 2004 και το 2008, δείχνει πως υπάρχει υπερβολική διόγκωση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων σε σχέση με το κυκλοφοριακό που μπορεί να ρευστοποιηθεί άμεσα.

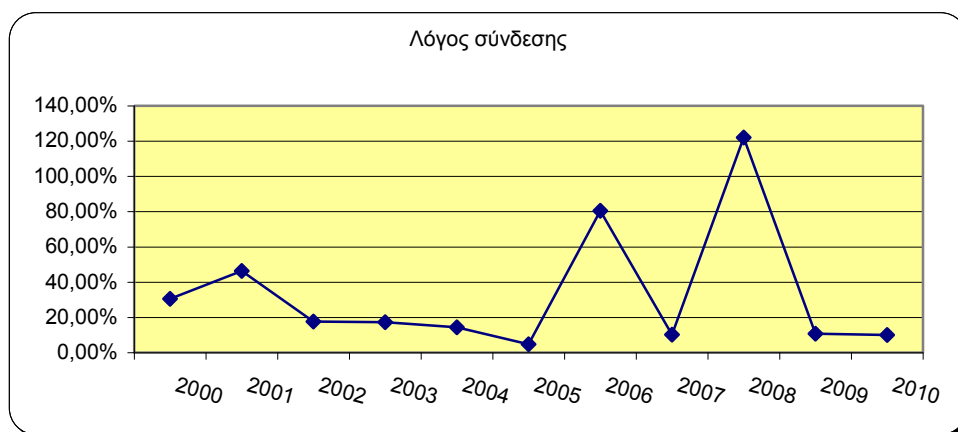
Όσον αφορά στα κεφάλαια της Ένωσης, από τα στοιχεία των ισολογισμών προκύπτει το παρακάτω γράφημα:

Ο **Λόγος σύνδεσης** μετρά τη συμβολή του ξένου και ιδίου κεφαλαίου στη συνολική χρηματοδότηση.

$$\Lambda\Sigma = \frac{\text{Δανειζόμενο κεφάλαιο}}{\text{Ίδιο κεφάλαιο}}$$

Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή τόσο μεγαλύτερη είναι η συμβολή του ξένου κεφαλαίου και τόσο μικρότερη η συμβολή του ιδίου στη χρηματοδότηση.

Τα δύο παραπάνω γραφήματα δείχνουν πως το ξένο κεφάλαιο είναι σταθερά μεγαλύτερο από τα ίδια κεφάλαια. Επιπλέον, για τις χρονιές 2001 έως 2004 όπως και 2007, 2009 και 2010 η τιμή φέρει αρνητικό πρόσημο, (βλ. Πίνακα 5.4.) επειδή από τα ίδια κεφάλαια αφαιρέθηκαν και τα ξεπέρασαν, οι ζημιές παρούσας χρήσεως καθώς και το υπόλοιπο ζημιών προηγούμενης χρήσεως.

Ο λόγος **Ταχύτητας Κυκλοφορίας Κεφαλαίων** δείχνει τη συχνότητα ρευστοποίησης του κεφαλαίου μέσα στην ίδια χρήση.

$$TKK = \frac{\text{Κύκλος εργασιών}}{\text{Συνολικό κεφάλαιο}}$$

Ο κύκλος εργασιών περιλαμβάνει τα κάθε είδους έσοδα της Ένωσης ενώ το Συνολικό κεφάλαιο αποτελείται από το άθροισμα του συνεταιριστικού κεφαλαίου και των κάθε είδους αποθεματικών.

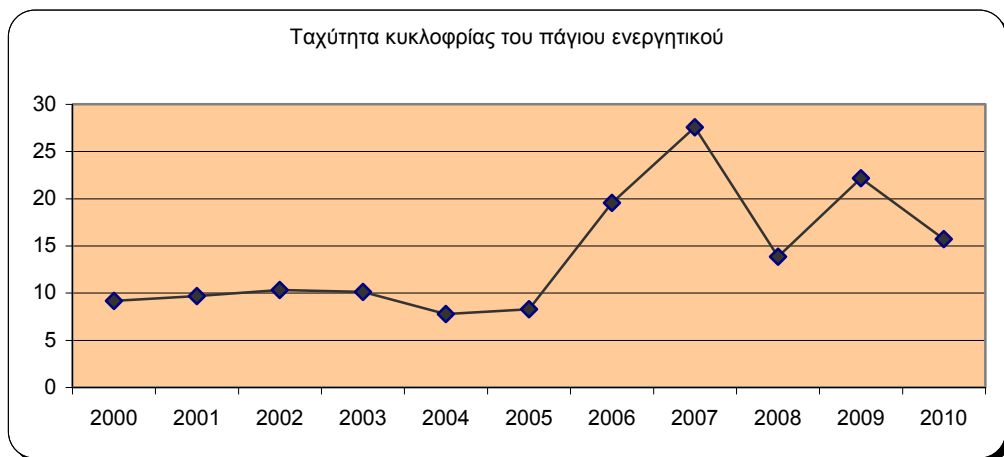
Όσο μεγαλύτερη είναι η προκύπτουσα σχέση, τόσο περισσότερες είναι οι φορές που ρευστοποιείται το κεφαλαίο μέσα στην ίδια χρήση και επομένως υφίσταται ανάγκη λιγότερων κεφαλαίων και αποδεικνύεται ότι η απόδοση τους πρέπει να αυξηθεί. Στην περίπτωση της Ένωσης, όπως αναλύεται και λεπτομερώς παρακάτω, ο συγκεκριμένος δείκτης το 2000 είναι αρκετά χαμηλός λόγω ότι το κεφάλαιο κίνησης είναι αυξημένο σε σχέση με τις πωλήσεις, γεγονός που οδηγεί σε χαμηλή ταχύτητα κυκλοφορίας αποθεμάτων, δηλαδή χαμηλή ικανότητα της Ένωσης να πωλεί τα αποθέματά της. Ωστόσο, τις επόμενες χρονιές ο δείκτης αυξάνεται κυρίως εξ αιτίας του ύψους των πωλήσεων.

Η **Ταχύτητα Κυκλοφορίας συνολικού και πάγιου Ενεργητικού** προκύπτει από τη σχέση της αξίας πωλήσεων προς το ενεργητικό και μετρά την εντατικότητα χρήσης του ενεργητικού μέσω της ταχύτητας εναλλαγής. Η σχέση των πωλήσεων προς το πάγιο ενεργητικό δείχνει την εντατικότητα αξιοποίησης των πάγιων στοιχείων του ενεργητικού.

$$TKΣΕ = \frac{\text{Πωλήσεις}}{\text{Συνολικό ενεργητικό}}$$

$$TKΠΕ = \frac{\text{Πωλήσεις}}{\text{Πάγιο ενεργητικό}}$$

Μια υψηλή τιμή ή μια ανοδική τάση αυτών των τιμών όπως για τις χρονιές 2007 και 2009, δείχνει ότι η Ένωση χρησιμοποιεί τα περιουσιακά της στοιχεία αποτελεσματικά ή ότι αυξάνει την αποδοτικότητά της.

Ο **Λόγος κέρδους σε σχέση με τις πωλήσεις** δείχνει το κέρδος για κάθε ευρώ πωλήσεων.

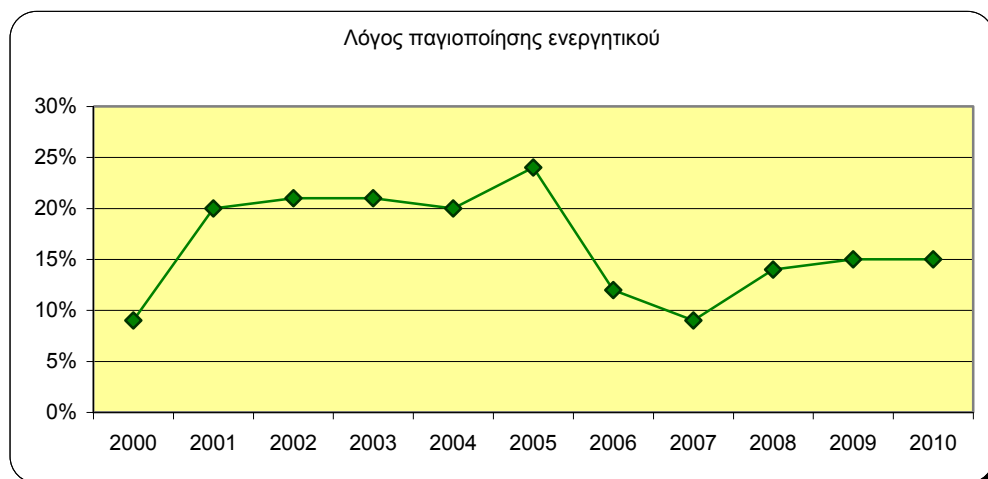
$$ΛΚΠ = \frac{\text{Καθαρά Κέρδη}}{\text{Πωλήσεις}}$$

Η αστάθεια των τιμών από το 2005 κι έπειτα είναι ενδεικτική της αστάθειας των τιμών των προϊόντων και του κόστους παραγωγής τους.

Ο **Λόγος παγιοποίησης ενεργητικού** μετρά το βαθμό παγιοποίησης. Όσο μικρότερος είναι ο λόγος, τόσο ευνοϊκότερος είναι ο βαθμός παγιοποίησης.

$$\text{ΛΠΕ} = \frac{\text{Πάγιο Ενεργητικό}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$$

Η ευνοϊκότερη τιμή παρουσιάζεται για τα έτη 2000 και 2007 ενώ η δυσμενέστερη για το 2005.

5.6. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ολοκληρώνοντας το τελευταίο κεφάλαιο αυτής της μελέτης και για να σχηματίσουμε μια πιο εμπειριστατωμένη εικόνα για την οικονομική κατάσταση της Ένωσης θα αναλύσουμε λίγο εκτενέστερα τους παραπάνω οκτώ χρηματοδοτικούς λόγους-αριθμοδείκτες, αλλά και τα αποτελέσματα αυτών κατά τα έτη 2000 έως 2010. Αρχικά, θα αναφερθούμε γενικά για το τι ισχύει για τους αριθμοδείκτες και παράλληλα θα χρησιμοποιήσουμε τα αποτελέσματα των χρηματοδοτικών δεικτών της Ένωσης ως παράδειγμα ουσιαστικότερης κατανόησης.

Ο πρώτος αριθμοδείκτης είναι ο **βαθμός κάλυψης βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων** ή αλλιώς πιο γνωστός ως **δείκτης γενικής ρευστότητας**. Ο συγκεκριμένος δείκτης δείχνει αν μια επιχείρηση με τα ρευστά που διαθέτει, είναι σε θέση να καλύψει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της ανά πάσα στιγμή. Ο δείκτης αυτός πρέπει να είναι μεγαλύτερος από τη μονάδα, πράγμα που σημαίνει ότι το κεφάλαιο κίνησης είναι θετικό και ότι το σύνολο των κυκλοφορούντων και των διαθέσιμων είναι μεγαλύτερο από αυτό των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων. Η σχέση αυτή δίνει τον βαθμό κατά τον οποίο μια επιχείρηση μπορεί να αντιμετωπίσει τις τρέχουσες ή ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις της με τη χρήση των διαθέσιμων και των λοιπών κυκλοφοριακών περιουσιακών στοιχείων της. Ο βαθμός ρευστότητας εξαρτάται σημαντικά από την δυνατότητα μιας επιχείρησης να ρευστοποιεί έγκαιρα τα αποθέματα και τις βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις της (Κατσανίδης, 2005).

Στην περίπτωση της Ένωσης όπως εύλογα παρατηρήσαμε λίγο παραπάνω, ο δείκτης αυτός όχι μόνο δεν είναι μεγαλύτερος της μονάδας αλλά δυστυχώς είναι και κάτω από αυτή, ξεκινώντας με ένα βαθμό αποτελέσματος 0,93% το 2000 και καταλήγοντας σε 0,76% το 2010. Μεταξύ των υπολοίπων ετών οι τιμές κυμαίνονται πάνω κάτω στο ίδιο επίπεδο χωρίς ιδιαίτερα μεγάλη απόκλιση μεταξύ τους. Αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η Ένωση δεν μπορεί να καλύψει τις υποχρεώσεις της και ότι τα κυκλοφοριακά περιουσιακά στοιχεία της δεν είναι επαρκή.

Ο δεύτερος αριθμοδείκτης είναι ο **λόγος ταχύτητας ρευστοποίησης** ή πιο καλύτερα **αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας**, ο οποίος είναι το πηλίκο της διαιρέσεως του συνόλου των ταχέως ρευστοποιήσιμων περιουσιακών

στοιχείων μιας επιχείρησης (μετρητά στο ταμείο, τραπεζικές καταθέσεις, χρεόγραφα, απαιτήσεις) με το σύνολο των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων. Ο αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας μας δείχνει όλα εκείνα τα στοιχεία τα οποία μετατρέπονται εύκολα σε ρευστά – χρήμα στην οικονομική τους αξία, δηλαδή στην αξία που αναγράφονται στα βιβλία μιας επιχείρησης. Εκφράζει επομένως την ικανότητα μιας επιχείρησης να ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις της, χωρίς να προσφεύγει στα αποθέματά της. Όπως ο προηγούμενος δείκτης έτσι και αυτός πρέπει είναι μεγαλύτερος της μονάδας. Φυσικά όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του τόσο μεγαλύτερη είναι και η ειδική ρευστότητα της επιχείρησης (Α. Αδαμίδης, 1998).

Στο παράδειγμα της Ένωσης Δασικών και Γεωργικών Συνεταιρισμών Αρναίας, ο αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας αν και αγγίζει την περίοδο 2000 το 0,90%, πράγμα που μας δίνει να κατανοήσουμε ότι η Ένωση καλύπτει σχετικά ικανοποιητικά τις υποχρεώσεις της, χωρίς να καταφεύγει στα αποθέματά της, εν συνέχεια τα επόμενα έτη παρατηρούμε μια μείωση του δείκτη σε αρκετά χαμηλό βαθμό με αποκορύφωμα το έτος 2004, στο οποίο ο δείκτης άγγιξε το 0,40%, και αυτό γιατί οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της Ένωσης αυξήθηκαν σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ενώ οι απαιτήσεις και τα διαθέσιμα μειώθηκαν. Τα επόμενα έτη ο δείκτης δείχνει μια μικρή ανοδική πορεία, δηλαδή το 2005, 2006 και 2007. Τελικά, όμως τα τελευταία διαστήματα, περίοδοι 2008, 2009 και 2010 ο δείκτης κρατά μια σχετικά ισορροπημένη χαμηλή πορεία καταλήγοντας στο βαθμό του 0,45%, που έχει ως αποτέλεσμα η Ένωση να μην μπορεί να καλύψει τις υποχρεώσεις της.

Ο τρίτος αριθμοδείκτης είναι ο **λόγος σύνδεσης**. Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται αν διαιρέσουμε το σύνολο των υποχρεώσεων (μακροπρόθεσμες + βραχυπρόθεσμες) με το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων. Δείχνει την σχέση των ιδίων κεφαλαίων προς τα ξένα κεφάλαια της επιχείρησης. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης (και πάνω από το 100), τόσο υπερχρεωμένη είναι η επιχείρηση. Χρησιμοποιείται από τους δανειστές της επιχείρησης για να εκτιμήσουν τον βαθμό ασφάλειας που τους εξασφαλίζουν τα ίδια κεφάλαια, αλλά και από την διοίκηση και τους μετόχους μιας επιχείρησης για να διαπιστώσουν το επίπεδο στο οποίο έχει φθάσει η χρήση κεφαλαιακής μόχλευσης (Κατσανίδης, 2005).

Ο λόγος σύνδεσης που προκύπτει από τους ισολογισμούς της Ένωσης όπως διαφάνηκε στους πίνακες αριθμοδεικτών εμφανίζει αρκετά μεγάλες

αποκλίσεις με την πάροδο των ετών. Δηλαδή, ξεκινάει με ένα βαθμό το 2000 γύρω στο 30,43%, που θεωρείται αρκετά ισορροπημένος, διότι η Ένωση δεν δείχνει σημάδια για ανάγκη χρηματοδότησης. Εν συνεχεία, το έτος 2001 ο βαθμός του δείκτη όχι μόνο μειώνεται αλλά και γίνεται και αρνητικός, αγγίζοντας το -46,24%. Αντίστοιχα, το 2002 έως το 2004 ο βαθμός του δείκτη συνεχίζει να είναι αρνητικός αλλά ολοένα και ελαχιστοποιείται. Έτσι συμπεραίνουμε ότι η Ένωση δεν χρειάζεται άμεσα χρηματοδότηση. Το 2005 ο δείκτης ξεκινάει ελαφρώς να αυξάνεται αλλά σε μικρό βαθμό, ώσπου το 2006 εκτοξεύεται ο βαθμός του σε 80,49%. Εύλογα γίνεται κατανοητό ότι, η Ένωση βρίσκεται στην δυσάρεστη θέση να έχει ανάγκη από άμεση χρηματοδότηση. Και ενώ το 2007 ο βαθμός του δείκτη ελαχιστοποιείται ξανά και γίνεται αρνητικός, φτάνουμε στο 2008 στο οποίο ο βαθμός του λόγου σύνδεσης αγγίζει το 122%, ξεπερνάει δηλαδή και το 100%. Αμέσως αντιλαμβανόμαστε ότι η Ένωση σε αυτό το έτος είναι υπερχρεωμένη και ότι δεν μπορούν τα έσοδά της να καλύψουν τις υποχρεώσεις της. Τα 2 τελευταία έτη, 2009 και 2010 η τιμή του δείκτη γίνεται πάλι αρνητική και ελαχιστοποιείται αρκετά.

Συνεχίζουμε την ανάλυσή μας με τον τέταρτο αριθμοδείκτη, ο οποίος είναι η **ταχύτητα κυκλοφορίας κεφαλαίων**. Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται αν διαιρέσουμε το σύνολο των κύκλων εργασιών (πωλήσεων) με το συνολικό κεφάλαιο.

Υπάρχει στενή σχέση μεταξύ των πωλήσεων και του κεφαλαίου κινήσεως μιας επιχείρησης διότι όσο αυξάνουν οι πωλήσεις τόσο περισσότερα κεφάλαια απαιτούνται για αποθέματα και για αυξημένες ενδεχομένως πιστώσεις προς τους πελάτες της. Ένας υψηλός αριθμοδείκτης μπορεί να παρέχει ένδειξη ανεπάρκειας κεφαλαίων κινήσεως και χαμηλή ταχύτητα ανανεώσεως των αποθεμάτων ή της ταχύτητας εισπράξεως απαιτήσεων. Στην περίπτωση αυτή, η ανεπάρκεια στα κεφάλαια κινήσεως μπορεί να συνοδεύεται από αυξημένες τρέχουσες υποχρεώσεις, οι οποίες ενδέχεται να είναι ληξιπρόθεσμες πριν από τη μετατροπή των αποθεμάτων έτοιμων προϊόντων και των απαιτήσεων σε μετρητά.

Μια χαμηλή ταχύτητα κυκλοφορίας κεφαλαίων κινήσεως μπορεί να είναι αποτέλεσμα υπεραυξημένων κεφαλαίων κινήσεως, χαμηλής ταχύτητας κυκλοφορίας αποθεμάτων και απαιτήσεων ή ενός αυξημένου ποσού κεφαλαίου κινήσεως, επενδυμένο σε προσωρινές επενδύσεις. Αυξημένες

αποθεματοποιήσεις μπορεί να έχουν γίνει ενόψει αυξήσεων στις τιμές των προϊόντων της επιχειρήσεως ή προβλέψεως κάποιας ελλείψεως πρώτων υλών ή εμπορευμάτων στην αγορά (Δ. Χ. Γκίκας, 2002).

Με βάση τους ισολογισμούς της Ένωσης η ταχύτητα κυκλοφορίας κεφαλαίων ξεκινώντας από το 2000 είναι αρκετά χαμηλή. Αυτό συμβαίνει γιατί το κεφάλαιο κίνησης είναι αυξημένο σε σχέση με τις πωλήσεις, γεγονός που οδηγεί σε χαμηλή ταχύτητα κυκλοφορίας αποθεμάτων, δηλαδή χαμηλή ικανότητα της Ένωσης να πωλεί τα αποθέματά της. Τα επόμενα έτη από 2001 έως 2010, ο δείκτης αυξάνεται αλλά οι τιμές του δεν παρουσιάζουν μεγάλη απόκλιση μεταξύ τους. Κυρίως, το 2009 ο βαθμός του δείκτη έχει την μέγιστη τιμή του. Έτσι γίνεται εμφανές ότι το ύψος των πωλήσεων ήταν πολύ μεγαλύτερο από το συνολικό κεφάλαιο κίνησης, με αποτέλεσμα την υψηλή κυκλοφοριακή ταχύτητα αποθεμάτων.

Ακολουθεί ο πέμπτος αριθμοδείκτης που είναι η **ταχύτητα κυκλοφορίας του συνολικού ενεργητικού**. Ο δείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας ενεργητικού αναφέρεται στη σχέση του συνολικού ενεργητικού με τις ετήσιες πωλήσεις, δείχνει το βαθμό αξιοποίησης και αποτελεσματικότητας του συνολικού ενεργητικού, δηλαδή πόσες φορές ανακυκλώνεται μέσα σε ένα χρόνο το συνολικό επενδυμένο κεφάλαιο σε μια επιχείρηση. Όσο μεγαλύτερη είναι η κυκλοφοριακή ταχύτητα, τόσο καλύτερα είναι για την εκάστοτε επιχείρηση (Σ. Χατζηνικολάου - Γ. Ανδριανόπουλος, 2008).

Την χρονιά 2000 ο δείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας ενεργητικού της Ένωσης παρουσιάζει μια μικρή μείωση καθώς οι συνολικές πωλήσεις σε σχέση με το προηγούμενο έτος εμφανίζονται μειωμένες σε αντίθεση με το ενεργητικό, το οποίο αυξήθηκε την συγκεκριμένη χρονιά. Έτσι ο ρυθμός ανακύκλωσης του συνολικού επενδυμένου κεφαλαίου είναι μικρότερος σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά. Στα επόμενα έτη 2001-2010 ο δείκτης έχει μεγάλη αύξηση, με αποκορύφωμα το έτος 2009 στο οποίο αγγίζει την μέγιστη τιμή του. Αυτό σημαίνει ότι το συνολικό επενδυμένο κεφάλαιο στην επιχείρηση ανακυκλώνεται ετησίως κατά τον δείκτη αυτόν.

Εν συνεχεία με τα παραπάνω, φτάνουμε στον έκτο αριθμοδείκτη, που δεν είναι άλλος, παρά η **ταχύτητα κυκλοφορίας πάγιου ενεργητικού**. Ο αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας παγίων είναι το πηλίκο της διαιρέσεως των πωλήσεων της χρήσεως με το σύνολο των παγίων. Ο αριθμοδείκτης αυτός

δείχνει το βαθμό χρησιμοποίησεως των παγίων περιουσιακών στοιχείων μιας επιχειρήσεως σε σχέση με τις πωλήσεις της. Επίσης, παρέχει ένδειξη του αν υπάρχει υπερεπένδυση σε πάγια σε σχέση με τις πωλήσεις.

Όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμοδείκτης αυτός, τόσο πιο εντατική είναι η χρησιμοποίηση των παγίων περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης σε σχέση με τις πωλήσεις της. Μείωση του εν λόγω αριθμοδείκτη διαχρονικά υποδηλώνει μείωση του βαθμού χρησιμοποίησεως των παγίων, η οποία πιθανώς να δείχνει υπερεπένδυση σε πάγια (Πομόνης Ν.,2003).

Η κυκλοφοριακή ταχύτητα των παγίων της Ένωσης εμφανίζει συνεχή αύξηση από το έτος 2000 έως το έτος 2010, με μια μεγάλη αύξηση για το έτος 2007, όπου ο αριθμοδείκτης φτάνει στο ζενίθ σε 27,54 φορές το χρόνο. Η κυκλοφοριακή ταχύτητα των παγίων θεωρείται γενικά θετική γιατί δείχνει ένδειξη εντατικής χρησιμοποίησης των παγίων σε σχέση με τις πωλήσεις. Εξαιρέση αποτελεί η κυκλοφοριακή ταχύτητα του 2004 και 2005, όπου διαπιστώνεται ότι η τιμή του δείκτη και στα 2 αυτά έτη είναι αρκετά χαμηλή. Αυτό υποδηλώνει μείωση του βαθμού χρησιμοποίησης των παγίων της Ενώσεως, η οποία μπορεί να προέρχεται από υπερεπένδυση σε πάγια.

Ο έβδομος αριθμοδείκτης είναι ο **δείκτης κέρδους σε σχέση με τις πωλήσεις**, ο οποίος προκύπτει αν διαιρέσουμε τα καθαρά κέρδη μιας περιόδου με το σύνολο των πωλήσεων της ίδιας περιόδου. Ο αριθμοδείκτης καθαρού κέρδους δείχνει το ποσοστό του καθαρού κέρδους που επιτυγχάνει μια επιχείρηση από τις πωλήσεις της, δηλαδή δείχνει το κέρδος από τις λειτουργικές της δραστηριότητες. Όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμοδείκτης καθαρού περιθωρίου τόσο πιο επικερδής είναι μια επιχείρηση (Άγγελος Α. Τσακλάγκανος, 1997).

Ο δείκτης καθαρού κέρδους της Ένωσης δυστυχώς παρουσιάζει όχι μόνο καθοδική πορεία, αλλά και οι τιμές του είναι αρνητικές στις περισσότερες εξεταζόμενες χρήσεις. Αυτό συμβαίνει κατά τα έτη 2000, 2004, 2006, 2007, 2009 και 2010, στα οποία παρατηρούμε ότι η Ένωση τείνει να έχει αρκετή ζημία σε σχέση με το ύψος των πωλήσεων της. Αντίθετα, ο ίδιος δείκτης στα έτη 2001, 2002, 2003 παρουσιάζει μια διαχρονική αύξηση, δηλαδή η Ένωση εμφανίζει ικανοποιητικό περιθώριο κέρδους, με αποκορύφωμα το έτος 2008, στο οποίο ο δείκτης παίρνει την μέγιστη τιμή του. Αυτό δείχνει ότι η Ένωση την συγκεκριμένη χρονιά κατορθώνει να πετύχει ένα σημαντικό ποσοστό κέρδους.

Τέλος, ο όγδοος και τελευταίος αριθμοδείκτης της ανάλυσης μας είναι ο **δείκτης παγιοποίησης ενεργητικού**. Ο δείκτης παγιοποίησης ενεργητικού προκύπτει από τη διαίρεση των παγίων στοιχείων ως προς το σύνολο του ενεργητικού. Ο δείκτης αυτός ανάλογα με ποσοστό που λαμβάνει σε κάθε περίπτωση δείχνει το βαθμό συνεισφοράς του παγίου ενεργητικού στο σχηματισμό της περιουσίας – ενεργητικού μιας επιχείρησης. Μπορεί να λάβει τιμές από 0% ως 100%. Όσο μικρότερη είναι η τιμή του δείκτη, τόσο περισσότερο έντασης κυκλοφορούντων περιουσιακών στοιχείων θεωρείται μια επιχείρηση (Νικήτας Α. Νιάρχος, 1997).

Ο δείκτης στο παράδειγμα της Ένωσης ξεκινάει το 2000 με ένα ποσοστό 9% περίπου το οποίο θεωρείται αρκετά μικρό, κάτι που δείχνει ότι η Ένωση είναι εντάσεως κυκλοφορούντων περιουσιακών στοιχείων. Το ίδιο ισχύει και για το έτος 2008. Τα υπόλοιπα έτη ο δείκτης αυξάνεται διαχρονικά, αλλά και πάλι ο βαθμός του είναι αρκετά μικρός έως το τέλος της χρήσης 2010. Εύλογα συμπεραίνουμε ότι η συνεισφορά του παγίου ενεργητικού της Ένωσης στο σύνολο του ενεργητικού της είναι μηδαμινή.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μέσα στο συνεχές μεταβαλλόμενο οικονομικό κλίμα της Ευρώπης αλλά και της Ελλάδος οι επιχειρήσεις θα πρέπει να βρουν τρόπο να ξεχωρίσουν, να παραμείνουν βιώσιμες και ανταγωνιστικές. Οι συνεταιρισμοί αποτελούν ουσιαστικά οργανώσεις, οι οποίες έχουν στόχο την προαγωγή της ιδιωτικής οικονομίας καθενός από τα μέλη μέσα από την μεταξύ τους συνεργασία. Οι συνεταιρισμοί λόγω της φιλοσοφίας από την οποία διέπονται «ισχύς εν τη ενώσει» αλλά και βάσει των αρχών των οποίων λειτουργούν έχουν καταξιωθεί στην παγκόσμια κλίμακα ως χρησιμότεροι θεσμοί οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής ευημερίας. Έτσι συμβάλλουν όχι μόνο στην ευημερία των μελών τους αλλά και στη τοπική κοινωνία γενικότερα. Για τον λόγο αυτό οι συνεταιρισμοί δεν αποτελούν ελληνικό φαινόμενο αλλά παγκόσμιο και έχουν αναπτυχθεί στην πλειονότητα των χωρών σε διαφορετική ένταση ανάλογα με τα κοινωνικοοικονομικά συστήματα μέσα στα οποία λειτουργούν.

Στην Ελλάδα, οι γεωργικές επιχειρήσεις είναι ένας από τους σημαντικότερους κλάδους της πρωτογενούς παραγωγής, έτσι και οι γεωργικοί συνεταιρισμοί έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα. Οι συνεταιρισμοί συντελούν στην αγροτική και οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας καθώς συμβάλλουν τόσο στην αύξηση του εισοδήματος των αγροτών και στην δικαιότερη κατανομή ανάμεσα τους, όσο και στη αύξηση της απασχόλησης και την βελτίωση του κοινωνικού επιπέδου.

Η Ένωση Δασικών και Γεωργικών Συνεταιρισμών Αρναίας Χαλκιδικής, αποτελεί μια δευτεροβάθμια συνεταιριστική οργάνωση με σκοπό τον συντονισμό και την ενίσχυση του έργου των συνεταιρισμών-μελών της ώστε μέσα από τη συνεργασία τους να προαγάγει την οικονομία των μελών της και του αγροτικού κόσμου της περιοχής της. Η Ένωση δραστηριοποιείται τόσο στον τομέα των σιτηρών όσο και των δασικών εργασιών. Μελετώντας τις οικονομικές καταστάσεις της κατά τα έτη 2000-2010 προκύπτουν βασικά προβλήματα βιωσιμότητας.

Αρχικά, το γεγονός ότι ο δείκτης κερδοφορίας της Ένωσης είναι χαμηλός και σε μερικές χρονιές αρνητικός υποδηλώνει την οικονομική δυσχέρεια στην οποία βρίσκεται. Επιπλέον, σε συνδυασμό με τον αυξημένο δείκτη δανειακής επιβάρυνσης προκύπτει ότι δυσκολεύεται να καλύψει τις υποχρεώσεις της με

αποκορύφωμα το 2008 όπου σε αυτό το έτος ήταν υπερχρεωμένη, καθώς τα έσοδα δεν μπορούσαν να καλύψουν τις ανάγκες της.

Ωστόσο, τα οικονομικά στοιχεία μπορεί να είναι απόρροια πολλών παραγόντων και σίγουρα, η οικονομική κρίση επηρέασε την Ένωση όπως φυσικά έχει επηρεάσει όλες τις επιχειρήσεις. Όμως, καθώς ο συνεταιρισμός αποτελεί μια ομάδα με κοινούς στόχους, είναι ιδιαίτερα σημαντική η ηγεσία ή οι ηγετικές μορφές του. Έτσι, η σωστή ηγεσία μπορεί να οδηγήσει και στην καλύτερη διαχείριση και λειτουργία της Ένωσης και η οποία θα πρέπει να γίνεται από άτομα με το αντίστοιχο γνωστικό υπόβαθρο και εμπειρία. Επιπλέον, η εκπαίδευση και η μετάδοση των γνώσεων ιδιαίτερα των στελεχών της θα πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα καθώς θα πρέπει να μπορεί να προσαρμόζεται σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον.

Από την άλλη πλευρά, και η διαφοροποίηση των προϊόντων στα οποία δραστηριοποιείται θα μπορούσε να αποτελέσει αφετηρία ανάπτυξης ενώ η σωστή προώθηση των προϊόντων, θα μπορούσε να αποτελέσει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Τέλος, η προβολή γενικότερα της Ένωσης και των δραστηριοτήτων της με την ένταξη κοινωνικών στοιχείων όπως η συμμετοχή γυναικών και ανέργων θα μπορούσε να διευρύνει τις δραστηριότητες της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αβδελίδης, Π., (1986), *Το Αγροτικό Συνεταιριστικό Κίνημα Στην Ελλάδα*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση

Αδαμίδης, Α., (1988), *Ανάλυση χρηματοοικονομικών καταστάσεων*, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις: University Studio Press

Γκίκας, Δ., (2002), *Η ανάλυση και οι χρήσεις των Λογιστικών Καταστάσεων*, Αθήνα, Εκδόσεις: Μπένου

Δαουτόπουλος, Γ., (2006), *Η κοινωνιολογία του συνεργατισμού*, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις: Δαουτόπουλος

ΕΟΤ, 2003, «Μελέτη τουριστικής ανάπτυξης των περιφερειών Κεντρικής Μακεδονίας και Δυτικής Μακεδονίας», διαθέσιμο στο:

http://www.gnto.gov.gr/sites/default/files/files_basic_pages/perilipsi_dytik_kent_maked.pdf

Καμενίδης, Χ., (2004), *Αγροτικό Μάρκετινγκ*, Αθήνα, Εκδόσεις Χάρης

Κασσαβέτης Δ., (2000), *Αγροτικοί Συνεταιρισμοί & Κοινωνική Δυναμική υπό το φως του Ν.2810/2000 - Δίκαιο & Οικονομία*, Αθήνα, Εκδόσεις: Σάκκουλας,

Κατσανίδης, Σ., (2005), *Χρηματοοικονομική επιχειρήσεων*, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις: ΤΕΙ Θεσσαλονίκης

Κατσορίδας, Δ., (1997), *Νέες Τεχνολογίες και Απασχόληση - Οι μεταβολές στην παραγωγική και εργασιακή διαδικασία*, Αθήνα, Εναλλακτικές Εκδόσεις

Λάμπρος, Κ., (1999), *Συνεταιρισμοί και Ανάπτυξη*, Αθήνα, Εκδόσεις: Τυπωθήτω

Λαμπριανίδης, Λ. και Παπαγιαννάκης, Λ., (1995) «Η πρόσφατη οικονομική ιστορία της Χαλκιδικής, 20^{ος} αιώνας - Προοπτικές ανάπτυξης», *Τόπος*, τ. 10, σσ. 79-114

Λιανού, Θ., Δαμιανός, Δ., Μέργου, Γ., Ντεμούση Μ. και Κατρανίδη Σ, (2009), *Αγροτική Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*, Γ΄ Έκδοση, Αθήνα, Εκδόσεις:Μπένου

Νιάρχος, Ν., (1997), *Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων*, Αθήνα, Εκδόσεις Σταμούλη

Νόττα, Ο., (2004), *Αγροτικοί συνεταιρισμοί*, Διδακτικές σημειώσεις Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης,

Οδηγός Χαλκιδικής, 2013, διαθέσιμο στο: <http://www.greekhomes.info/nomos-halkidikis.html> (1/7/2013)

Πάνας, 2012, «Χαλκιδική: Ο πλέον ανεπτυγμένος τουριστικά νομός της Περιφέρειας», διαθέσιμο στο: <http://www.ka-business.gr> (1/7/2013)

Παπαγεωργίου, Κ. (2004), *Βιώσιμη συνεταιριστική οικονομία θεωρία και πρακτική*, Αθήνα, Εκδόσεις: Σταμούλη

Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας – Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής, 2013, διαθέσιμο στο: <http://www.halkidiki.gov.gr/index.php> (1/7/2013)

Πομόνης, Ν., (2003), *Λογιστική*, Αθήνα, Εκδόσεις: Σταμούλη, 5^η Έκδοση

Τσακλάγκανος, Α., (1997), *Εισαγωγή στην Οικονομική των επιχειρήσεων*, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις : Κυριακίδη

Υπουργείο Μακεδονίας Θράκης, 2013, διαθέσιμο στο: http://www.mathra.gr/files/Meleti_Antagonistikotitas_KM.pdf (20/6/2013)

Χατζηνικολάου, Σ. και Ανδριανόπουλος, Γ., (2008), *Τα μυστικά των Ισολογισμών-Τεχνικές Ανάγνωσης και Λειτουργίας Λογιστικών Καταστάσεων*, Αθήνα, Εκδόσεις: Κέρκυρα-Economia Publishing

Διευθύνσεις στο Internet

ΠΑΣΕΓΕΣ, <http://www.paseges.gr/el>

ΟΣΕΓΟ, <http://www.osego.gr>

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ,

http://portal.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_mc1_7_27/11/2012_140328

Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Χαλκιδικής,

<http://www.easxal.gr/index.php?act=viewCat&catId=6>

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟ ΒΗΜΑ: <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=453219>

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΒΟΡΕΙΑ,

<http://www.voria.gr/index.php?module=news&func=display&sid=83468>